

B & B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Organizator podjetništva in trženja

VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU – ALKOHOL NA DELOVNEM MESTU

Mentor: dr. Matej Trapečar, univ. dipl. inž. tehnol.

Kandidat: Matija Demšar

Lektorica: Božislava Čož, prof. slov. j. in književnosti in literarna komparativistka,
univ. dipl. slov.

Kranj, avgust 2023

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju, izrednemu prof. Mateju Trapečarju, za nasvete, konstruktivno kritiko ter vso pomoč in usmerjanje pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi lektorici Božislavi Čož, ki je diplomsko delo jezikovno in slovnično pregledala.

Hvala tudi vsem, ki so izpolnili anketni vprašalnik, in vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k nastajanju diplomskega dela.

Zahvaljujem se Tadeji Ozebek in prijateljem, ki so me spodbujali in podpirali, predvsem pa iskrena hvala družini, ki mi je ves čas šolanja stala ob strani, me spodbujala in podpirala.

IZJAVA

Študent Matija Demšar izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Mateja Trapečarja, univ. dipl. inž. tehnol. .

Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

V diplomskem delu smo se posvetili problematiki vpliva alkohola na delovnem mestu, saj je alkohol eden poglavitnih vzrokov za delovne nesreče v podjetjih. Proučili smo, kako alkohol vpliva na človeka in njegove delovne sposobnosti ter kako pogosto ljudje delajo pod njegovim vplivom.

V empiričnem delu smo predstavili rezultate raziskave, ki smo jo izvedli z uporabo anketnega vprašalnika. Anketni vprašalnik smo posredovali v več delovnih organizacij in objavili na več spletnih straneh. Anketo je izpolnilo 154 anketirancev, na voljo pa jim je bilo 18 vprašanj zaprtega, polodprtega in odprtega tipa. Z uporabo ankete smo želeli ugotoviti razmerje med anketiranci (starost, spol, izobrazba), ki so pogosto uživali alkohol na delovnem mestu, in ukrepi, ki so jih delovne organizacije (podjetja) uporabile, da bi to preprečevale. Zanimali so nas tudi razlogi za uživanje alkohola na delovnem mestu in to, koliko je bilo med anketiranci izobraževanja in ozaveščanja o ohranjanju zdravja.

Rezultati raziskave so nas pozitivno presenetili, saj so pokazali, da se je uživanje alkohola na delovnem mestu precej zmanjšalo in da je več kot 70,13 odstotka anketirancev odgovorilo, da na delovnem mestu ni uživalo alkohola. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da je kar nekaj vzrokov, zakaj delavci posežejo po alkoholu, in sicer so to stres in napetost, konflikti s sodelavci in nadrejenimi, besedno in nebesedno nasilje ter negativno vzdušje v podjetju.

KLJUČNE BESEDE

- alkohol
- preprečevanje izvedbe del pod vplivom alkohola
- delovno mesto
- posledice uživanja alkohola
- zdravljenje odvisnosti od alkohola in psihoaktivnih substanc

ABSTRACT

This thesis focused on the impact of alcohol in the workplace, as alcohol is one of the main causes of work-related accidents in companies. It studied how alcohol affects people and their working abilities and how often people work under the influence of alcohol.

The empirical part presents the results of a study, which was carried out through a questionnaire survey. The questionnaire was distributed to several work organisations and published on several websites. The questionnaire was completed by 154 respondents, who were asked 18 closed- and semi-open-ended questions. For some questions, respondents could also give their answers as part of an open-ended question. The survey aimed to establish how often respondents consumed alcohol in the workplace in terms of age, gender and education, as well as the measures taken by work organisations (companies) to prevent this. It further focused on the reasons for alcohol consumption in the workplace and the extent to which respondents had received education and awareness-raising on health maintenance.

The results of the survey were a positive surprise, showing that alcohol consumption in the workplace had significantly decreased and that more than 70.13% of respondents answered that they had never consumed alcohol at work. The survey found that there are several reasons why workers turn to alcohol: stress and tension, conflicts with colleagues and supervisors, verbal and non-verbal violence, and a negative atmosphere in the company.

KEYWORDS

- alcohol
- prevention of work under the influence of alcohol
- workplace
- consequences of alcohol consumption
- treatment for alcohol and psychoactive substance dependence

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Namen dela.....	1
1.3	Cilji dela	1
1.4	Predpostavke in omejitve	1
1.5	Raziskovalne hipoteze	2
1.6	Raziskovalne metode	2
2	ALKOHOL IN ALKOHOLIZEM	3
2.1	Kaj je alkoholizem	3
2.2	Kdo je alkoholik.....	4
2.3	Vzroki uživanja alkohola.....	4
2.4	Teorije o vzrokih uživanja alkohola.....	5
3	ODKRIVANJE ALKOHOLIZMA V PODJETJU.....	7
3.1	Dejavniki, ki vplivajo na pitje alkohola.....	7
3.2	Ovire pri odkrivanju alkoholiziranih zaposlenih	8
3.3	Testiranje alkoholiziranosti pri zaposlenih	8
3.4	Testiranje alkohola v izdihanem zraku.....	8
3.5	Ugotavljanje alkohola v krvi.....	10
4	VPLIV IN POSLEDICE ALKOHOLIZMA NA DELOVNEM MESTU	12
4.1	Vpliv alkoholizma na delo.....	12
4.2	Posledice uživanja alkohola	13
5	ANALIZA ANKETE	16
6	PREDLOGI UKREPOV ZA ZMANJŠANJE ALKOHOLIZMA MED ZAPOSLENIMI NA DELOVNEM MESTU IN PRIMER NOTRANJEGA AKTA GLEDE NA 51. ČLEN ZVZD-1 in 10. ČLEN ZDR-1	29
6.1	Notranji akt glede na 51. člen ZVZD-1 in 10. člen ZDR-1	29
6.2	Zapisnik o preizkusu alkoholiziranosti	36
6.3	Odredba o odstranitvi delavca z delovnega mesta	37
6.4	Predlogi ukrepov za zmanjšanje alkoholizma med zaposlenimi.....	38
7	ZAKLJUČKI.....	39
8	LITERATURA IN VIRI	40
	PRILOGA	42

KAZALO SLIK

Slika 1: Odvisnost od alkohola	4
Slika 2: Dejavniki, ki vplivajo na pitje alkohola	7
Slika 3: Dräger Alcotest® 6820	9
Slika 4: Posledice alkoholizma	14
Slika 5: Starost	16
Slika 6: Spol	17
Slika 7: Izobrazba	18
Slika 8: Status anketirancev	19
Slika 9: Zadovoljstvo z delovnim mestom	19
Slika 10: Ali ste bili kdaj na delovnem mestu pod vplivom alkohola?	20
Slika 11: Kdaj ste začeli uživati alkohol?	20
Slika 12: Katere alkoholne pijače ste uživali?	21
Slika 13: Kako ste prišli do alkohola na delovnem mestu?	22
Slika 14: Kako ste svoje delo opravljali pod vplivom alkohola?	22
Slika 15: Kako pogosto ste izostajali z dela zaradi prevelike količine zaužitega alkohola?	23
Slika 16: Ali ste se že kdaj poškodovali zaradi neprevidnosti, povzročene zaradi alkoholizma?	24
Slika 17: Ali ste zaradi alkoholiziranosti kdaj ogrožali ali poškodovali sodelavca ali sodelavko?	24
Slika 18: Ali ste kdaj zaradi alkoholizma izkoristili bolniški dopust?	25
Slika 19: Ali ste bili kdaj disciplinsko sankcionirani na delovnem mestu zaradi uživanja alkohola?	26
Slika 20: Ali ste se na delovnem mestu že kdaj srečali s kakršnokoli vrsto testiranja alkoholiziranosti?	26
Slika 21: Težave na delovnem mestu	27
Slika 22: Ali ste se na delovnem mestu kdaj vedli površno, nezanesljivo ali prepirljivo?	28

KRATICE IN AKRONIMI

ZVZD-1:	Zakona o varnosti in zdravju pri delu
ZDR-1:	Zakon o delovnih razmerjih
Ur.l. RS:	<i>Uradni list Republike Slovenije</i>
ZZSDT:	<i>Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev</i>
ZposS:	Zakon o poslovni skrivnosti
ZIUPOPDVE:	Zakon o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije COVID-19

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

V tem diplomskem delu smo se osredotočili na problematiko uživanja alkohola na delovnem mestu in posledice, ki jih ima to na delavca in organizacijo. Uživanje alkohola med delom se je v zadnjih letih v primerjavi s preteklimi leti pomembno zmanjšalo, povečala pa se je uporaba drugih substanc (droga ...). Zaradi vseh teh vplivov se je povečala možnost za nastanek poškodb pri delu z lažjimi oz. hujšimi telesnimi poškodbami ali celo smrtjo.

Iskali bomo rešitve za bistveno zmanjšanje uživanja alkohola oz. za popolno prepoved uživanja alkohola na delovnem mestu glede na 51. člen Zakona o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), ki narekuje, da oseba pod vplivom alkohola ne sme biti na delovnem mestu in da jo mora delodajalec z njega odstraniti.

1.2 NAMEN DELA

Namena diplomskega dela sta bila razširiti znanje glede problematike uživanja alkohola na delovnem mestu in iskanje možnih rešitev za zmanjšanje posledic. Za potrebe proučevanja problematike smo uporabili več metod za doseg cilja, in sicer kako pomagati podjetjem, da bi se prisotnost alkohola med zaposlenimi v delovnem času zmanjšala.

1.3 CILJI DELA

Cilj diplomskega dela je bil predvsem ugotavljanje vzrokov, zakaj nekdo uživa alkohol na delovnem mestu in katere so posledice zaradi alkoholiziranosti na njem (manjša produktivnost, bolniška odsotnost, delovne nesreče ...). Izdelali bomo tudi notranji akt glede na 51. člen ZVZD-1.

1.4 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Kljub povečanemu nadzoru in možnosti za izgubo službe se zaposleni še vedno ne morejo premagati, da ne bi v delovnem času zaužili alkohola.

Največji problem pri izdelavi diplomskega dela smo imeli pri pridobivanju podatkov od delodajalcev in pridobivanju kandidatov za anketiranje. Glede na trenutno komuniciranje z delodajalci se je pokazalo, da tudi njih zanimajo podatki glede proučevane problematike.

1.5 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

Hipoteza 1: Obstaja razlika med mlajšimi in starejšimi delavci v podjetju glede uživanja alkohola na delovnem mestu oz. izvajanjem dela pod vplivom alkohola.

Hipoteza 2: Obstaja razlika med spoloma pri delavcih glede uživanja alkohola na delovnem mestu.

Hipoteza 3: Obstaja razlika med izobraženimi in neizobraženimi delavci v podjetju glede uživanja alkohola na delovnem mestu.

1.6 RAZISKOVALNE METODE

Za teoretični del diplomskega dela smo uporabili metodo opisovanja s proučevanjem domače strokovne literature z dodatno uporabo internetnih virov. Kot instrument raziskave smo uporabili metodo anektiranja, ki je sestavljena iz vprašanj zaprtega, polodprtega in odprtega tipa. Za računalniško obdelavo in grafični prikaz pridobljenih podatkov smo uporabili programa Microsoft Word in Excel.

2 ALKOHOL IN ALKOHOLIZEM

Beseda alkohol (al kohl) izvira iz arabščine in pomeni plemenito snov, tako pa ga je poimenoval arabski kemik Jabir ibn Hayyan okoli 700 let pred našim štetjem. Ko ga je odkril, je bil prepričan, da je našel življenjski napoj, ki bo tistim, ki ga bodo uživali, zagotovil večno mladost. Kmalu je Jabir ibn Hayyan spoznal svojo zmoto, saj je po začetni sreči prinesel le trpljenje, bolezen in bedo. Zdaj je alkohol v večini držav najbolj razširjena droga, uživanje pa je povezano z različnimi normami, ki se skozi generacije spreminjajo zaradi medijev, oglaševanja, splošnega družbenega ozračja, ponudbe alkohola in osebnih izkušenj (Hovnik Keršmanc, 2003, str. 222).

Vloga alkohola je povezana z znanimi farmakološkimi učinki: je najboljši blažilec notranjih napetosti (anksiolitik), je lahko dostopen in hitro učinkuje. Ti učinki ga obenem delajo zelo privlačnega in zelo nevarnega: ni namreč drugega tako široko dostopnega sredstva, ki bi tako hitro spremenilo človekovo počutje in razpoloženje, njegovo doživljanje resničnosti in njegovo vedenje, kot prav alkohol (Može, 2015, str. 33).

Vsak človek mora imeti občutek svoje vrednosti. Problem zasvojenosti z alkoholom lahko resno prizadene človekov občutek samospoštovanja in lastne vrednosti. Človeku, ki veliko pije, ni pomemben ne on sam ne ljudje okrog njega. Vse to vpliva tudi na odnose s prijatelji in sorodniki (Sanders in Myers, 1999, str. 23).

2.1 KAJ JE ALKOHOLIZEM

Alkoholizem je bolezen odvisnosti od alkohola. Človek, ki preveč pije, ima najprej težave sam s seboj. Težav dolgo ne sprevidi, ker je pri nas »normalno« piti alkoholne pijače. Morda se zaveda, da mu alkohol škoduje, in si noče priznati težav, ker bi bil ob lepe občutke pri pitju. Družina, v kateri živi čezmerni uživalec alkohola, zgodaj občuti negativne posledice tolikšnega pitja (Razboršek in Krištof, 2005).

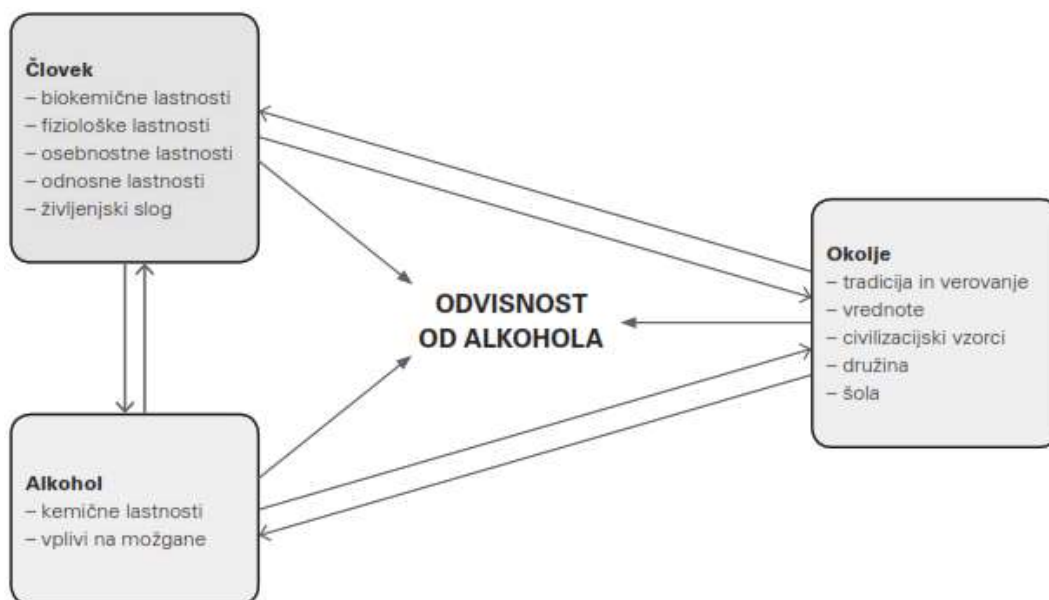
Alkoholizem je družbeni pojav. Vanj so vgrajene vse družbene norme, vrednote, navade in vedenjski modeli ljudi, gospodarstva, politike in kulturne in številne druge družbene razsežnosti. Z alkoholizmom kot družbenim pojavom se lahko ustrezno ukvarja le družba kot taka, po svojih ključnih političnih, gospodarskih, strokovnih, izobraževalno prosvetnih in drugih subjektivnih in strukturah. Alkoholizem je strokovni naziv za bolezenski sindrom (gr. Syn-dromas = kar steka skupaj, kar skupaj udarja), to je celostni splet motenj, ki so povezane s pitjem alkoholnih pijač (Ramovš, 1988).

2.2 KDO JE ALKOHOLIK

Alkoholik je človek, pri katerem se simptomi spletajo v mrežo alkoholnega sindroma. Gre za konkretnega človeka, z njegovimi osebnimi upi in razočaranji, veseljem in stiskami, čigar življenje je postalo po spletu okoliščin, po družbenih vplivih, po lastni nemarnosti in na temelju za to ustreznih dednih osnov usodno zvezano s pitjem alkoholnih pijač in vsemi posledicami, ki jih pitje povzroča. Kot človek, ki pospešeno telesno, duševno in socialno propada, je alkoholik tudi bolnik, vendar pa je bolezenska slika le ena od plasti za razumevanje alkoholika in spoprijem z njo le ena od plasti urejanja. Bolj kot bolezenska slika je navadno odločilna socialna plat, saj je alkoholik velikokrat v stiski sam ali celo osamel, sožitni slog pa je možno spreminjati le z naporom združenih moči v tovarišiji temeljne človeške skupine. Zlasti pa so v skrajnih stiskah najbližji ob alkoholiku, tako da se celotna panorama pri dojetanju alkoholika, zlasti pa pri njegovem zdravljenju in urejanju, razširi na vso družino oziroma drugo temeljno človeško skupino, ki ji pripada (Ramovš, 1988).

2.3 VZROKI UŽIVANJA ALKOHOLA

Vzroke za razvoj odvisnosti od alkohola delimo na tri skupine: alkohol, človek in okolje (Razboršek in Krištof, 2005), kar je prikazano v sliki 1.

Slika 1: Odvisnost od alkohola
(Vir: Može, 2015)

Alkohol je droga, psihoaktivna snov, ki je v alkoholnih pijačah. Pri nas pijemo pivo, ki vsebuje od 4 do 5 odstotkov alkohola, različna vina iz grozdja, ki imajo od 10 do 14 odstotkov alkohola, in različne žgane pijače, ki imajo od 40 do 50 odstotkov čistega alkohola. Alkoholne pijače so pri nas lahko dostopne, vsaka družina ima zalogo alkoholnih pijač in ob tem skoraj nikogar ne moti, da je alkohol nevarna, za Slovence najpogubnejša legalna droga. Cene alkoholnih pijač so navadno nižje od cen sadnih sokov. V trgovinah sploh ni omejitve pri starosti za nakup alkoholnih pijač.

Alkohol kot droga učinkuje na človekovo duševnost. Dokler traja učinek alkohola, se človek počuti bolj sproščenega, samozavestnega, močnejšega in veselega. Pod vplivom alkohola nekateri pozabijo na razočaranje, lažje prenesejo poraze in neuspehe. Nekateri se hvalijo, smejiijo in jočejo, drugi imajo občutek, da so premagali manjvrednostne komplekse. Alkohol kot droga ustvari umetno samospoštovanje. Z alkoholom se delovne obveznosti omilijo, njihovo reševanje pa se prestavi (Razboršek in Krištof, 2005).

2.4 TEORIJE O VZROKIH UŽIVANJA ALKOHOLA

Poznamo več teorij o vzrokih uživanja alkohola:

- **Biološke teorije** – temeljijo na dejstvu, da se deduje poseben tip presnove, ki sekundarno sproži alkoholizem. V prid te teorije govori dejstvo, da ima 80 odstotkov alkoholikov v ožjem sorodstvu alkoholika. Proti pa govori dejstvo, da poseben tip presnove še ni dokazan; pojav več alkoholikov v eni družini je prav tako lahko posledica vzgoje, mladosti, preživete v alkoholični družini, ne pa dednosti.
- **Psihološke teorije** omenjajo kot vzroke nevroze, osebnostno nezrelost, psihopatije. Zaradi stresnih situacij postane človek napet. Da bi omilil občutek napetosti, začne segati po alkoholu. Nekateri menijo, da je glavni vzrok za uživanje alkohola njegov evforizirajoči učinek.
- **Socialno-kulturne teorije** vidijo vzroke za alkoholizem v človeku in njegovem socialnem okolju. Ti vzroki se med seboj prepletajo. Veliko vlogo imajo navade določenih družbenih skupin, družbe, v katerih vsi pijejo (Rugelj, 2000).

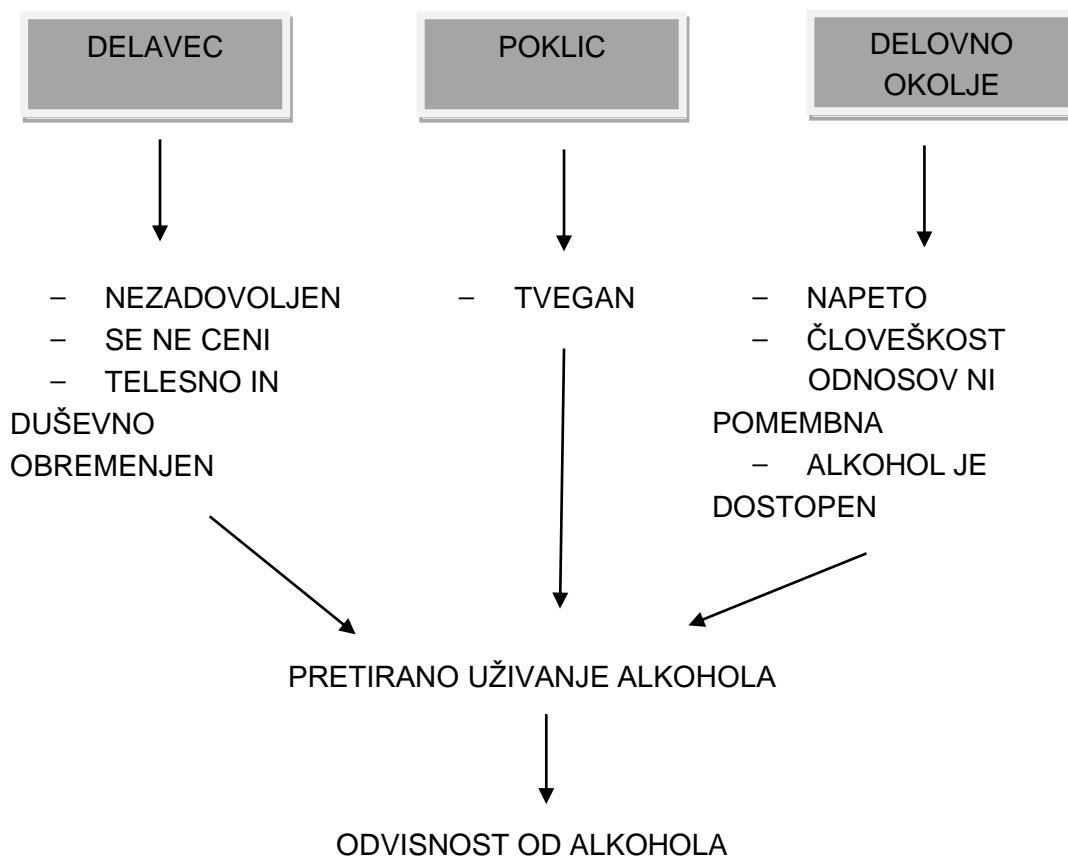
Temeljna vzroka nastanka zasvojenosti od alkohola sta:

- **Primarna (temeljna) tesnoba** govori, da je naše življenje že a priori zapravljeno, saj bomo morali brezpogojno umreti. Na poti od rojstva do smrti pa nas praviloma čaka veliko nevšečnosti.
- **Sekundarna (travmatična ali stresna) tesnoba** govori o ovirah psihosocialnega razvoja oziroma razvoju potencialnih sposobnosti.
Najpogostejše sekundarne tesnobe so:
 - prirojeni defekti – osebe imajo občutek manjvrednosti, trpijo,

- družinska patološkost – otroci običajno ne morejo razviti svoje radovednosti, zato v šoli slabše uspevajo in imajo občutek manjvrednosti,
- slabe šole – učenci, dijaki, študenti v slabih šolah imajo občutek manjvrednosti pred učenci, dijaki in študenti elitnih šol in univerz,
- razne nevrotične zavrtosti na področju uveljavljanja, spolnosti in posesivnosti,
- neustrezen poklic,
- nezaposlenost,
- nesrečno partnerstvo,
- razne nevšečnosti z otroki,
- neugodne družbene razmere,
- slabe življenjske perspektive
(Rugelj, 2000, str. 139).

3 ODKRIVANJE ALKOHOLIZMA V PODJETJU

3.1 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA PITJE ALKOHOLA

Slika 2: Dejavniki, ki vplivajo na pitje alkohola
(Vir: Ziherl, 1989)

Delovno okolje je pomembno tudi zaradi načina in organizacije dela ter medsebojnih odnosov. Ti so lahko takšni, da nekoga nenehno spravljajo v stisko in mu jemljejo zadovoljstvo z delom in samospoštovanje. Če takemu delavcu ponuja še dostopnost do alkohola (na voljo lastna gostinska enota, ali pa omogočajo delavcem neovirane proste izhode), se ta utegne pretirano navezati na alkohol. Pomemben je torej tudi odnos, ki ga delovno okolje goji do delavca in tudi do alkohola. Ni namreč vseeno, ali v tem delovnem okolju spodbujajo pitje alkohola (v prodaji v lastnem gostinskem obratu ali v reprezentančnih bifejih vodilnih delavcev) ali pa dajejo vrednost treznosti na delovnem mestu (S. Ziherl, 1989, str. 63).

3.2 OVIRE PRI ODKRIVANJU ALKOHOLIZIRANIH ZAPOSLENIH

Razširjena proizvodnja alkohola in lahka dostopnost alkoholnih pijač sta pripeljali do tega, da je alkohol postal pogost spremljevalec našega vsakdana. Ob alkoholu pogosto pozabljamo, da je psihoaktivna snov in da nas lahko vodi s skritim in močnim potencialom od tvegane in škodljivega pitja do zasvojenosti (Zorec Karlovšek in Kolšek, 2012, str. 4). Velikost problema je odvisna od tega, kdo ga opazuje in kako. Nekomu se zdi problem uživanja in odvisnosti od alkohola nepomemben in meni, da tega sploh ni, drugi pa bo to videl kot največjo težavo družbe (Dular, 2008, str. 17).

3.3 TESTIRANJE ALKOHOLIZIRANOSTI PRI ZAPOSLENIH

Izvajanje preizkusa alkoholiziranosti mora organizacija urediti s pravilnikom. Načeloma preizkus odredi neposredno nadrejeni, opravi pa ga usposobljena oseba z ustreznim potrdilom (na primer: varnostnik varnostne službe, detektiv). Pri preizkusu je navzoč nadrejeni, ki ga je zahteval, o preizkusu pa se vodi zapisnik, ki ga podpišejo navzoči (Dular, 2008).

Če delavec odkloni, da bi opravil alkotest, delodajalec lahko alkoholiziranost delavca ugotovi na druge načine in za tem proti njemu upravičeno ukrepa. Lahko pa že to, da delavec odkloni alkotest (ob tem, da je iz zadaha ugotovljena prisotnost alkohola, govor je nerazumljiv, hoja pa opotekajoča), utemelji očitek, da je na delovnem mestu delavec alkoholiziran. Glede tega je sodišče celo odločilo, da za delodajalca ni nujno, da sprejme pravilnik ali drugi notranji akt, v katerem bi določil način, po katerem je mogoče ugotoviti alkoholiziranost. To je mogoče ugotavljati tudi drugače, na primer s pričami (Juhart Potočnik, 2011).

Alkoholizirano osebo moramo odstraniti z delovnega mesta in poskrbeti za varno pot do doma. Zavedati se je namreč treba, da alkoholizirane osebe ne smemo odstraniti z delovnega mesta, ne da bi poskrbeli za njeno varnost na poti domov. Najpametneje je, da podjetje določi nekoga, ki ga pospremi do doma in na ta način prepreči morebitno nadaljnjo škodo, ki bi jo s svojim nekontroliranim ravnanjem lahko povzročil alkoholizirani. Če pa imamo opravka s kroničnim uživalcem alkohola, moramo poskrbeti za njegovo zdravljenje in mu kar najbolj pomagati, da prebrodi krizo in nadaljuje normalno življenje (Bilban, 2009).

3.4 TESTIRANJE ALKOHOLA V IZDIHANEM ZRAKU

V veljavni zakonodaji način preverjanja alkoholiziranosti na delovnem mestu ni natančno opredeljen, zato si veliko podjetij pomaga z dobrimi praksami podjetij.

Alkotesti in etilometri so za opravljanje testiranja najbolj razširjeni vrsti instrumentov.

Alkotest je cenejši, meri pa posredno koncentracijo alkohola v krvi s prisotnostjo etanola v izdihanem zraku. Alkotest v krvi ne zazna dejanske koncentracije alkohola, jo v izdihanem zraku, zato ga imenujemo indikatorski instrument. Dokazno vrednost je mogoče dobiti šele, ko se testiranec strinja z rezultatom in to potrdi s podpisom na kraju dogodka. Če se z rezultatom ne strinja, mora opraviti zdravniški pregled tako, da mu vzamejo vzorec krvi. Šele to je veljaven dokaz za sodišče. Alkotest (slika 3) mora vsakega pol leta kalibrirati zunanja institucija po predpisanih kontrolnih postopkih. Ob kalibraciji lastnik alkotesta prejme certifikat, ta pa dokazuje, da je naprava verodostojna (Detekta, 2017).

Delodajalec lahko uporabi **etilometer**, če bi testiranec rezultatu alkotesta nasprotoval ali pa bi testiranje z indikatorskim instrumentom zavrnil. Tudi ta namreč meri vsebnost alkohola v telesu, in sicer na podlagi izdihanega zraka, je pa rezultat precej bolj natančen kot pri klasičnem alkotestu. Rezultati so verodostojni takoj, seveda pa lahko nadomeščajo odvzem krvi v zdravstveni ustanovi (Detekta, 2017).

Slika 3: Dräger Alcotest® 6820
(Vir: Dräger, 2023)

Pri opravljanju testa mora biti upoštevano, da preiskovanec ne sme imeti v ustih sledov alkoholne pijače, hrane, ali drugih snovi (npr. cigaretne dima), saj bi ti vplivali na rezultat preiskave. Za pravilen potek preizkusa alkoholiziranosti je treba počakati 15 minut od dogodka in šele nato opraviti meritev. Povišano vrednost alkohola lahko namreč pokažeta tudi uživanje alkoholnih bonbonov ali uporaba ustnih vod in ustnih osvežilcev, ki vsebujejo etanol, pa tudi spahovanje ali bruhanje. Pri uporabi novih generacij aparatov za merjenje alkohola v izdihanem zraku se z vgrajevanjem vedno bolj selektivnih in le za alkohol občutljivih detektorjev tudi vpliv teh motenj zmanjšuje.

3.5 UGOTAVLJANJE ALKOHOLA V KRVI

Splošno znano in tudi sprejeto je, da uživanje alkohola na delovnem mestu ni dovoljeno glede na 12. člen Zakona o omejevanju porabe alkohola. Tega delodajalcu sicer ni treba izrecno prepovedati, vendar je kljub temu priporočljivo, da glede tega sprejme splošni akt, v katerem iz že pojasnjenih razlogov predpiše tudi postopek ugotavljanja alkohola v krvi, saj bodo s tem delavci zagotovo vnaprej seznanjeni ne samo z možnimi posledicami, temveč predvsem z načinom ugotavljanja alkoholiziranosti, kar lahko odločilno vpliva na dopustnost ukrepov, ki v nekem delu zagotovo posegajo v delavčevo zasebnost in integriteto.

Sodišča sicer dopuščajo dokazovanje alkoholiziranosti zgolj s pričami, vendar je v večini primerov ustrežnejši način dokazovanja z alkotestom. Pri tem se lahko postavi vprašanje dopustnosti takšnega preverjanja, vendar je tudi glede tega sodna praksa potrdila, da to ni nedovoljeni dokaz, saj ima ne nazadnje delodajalec pravico in tudi dolžnost uporabiti vsa razpoložljiva sredstva, da zagotovi varnost v delovnem procesu, čemur je namenjeno tudi ugotavljanje alkoholiziranosti.

Najbolj natančna metoda za ugotavljanje stopnje alkoholiziranosti je pregled krvi, opravljajo pa ga samo pooblaščenе ustanove. Pri tem je pomemben postopek odvzema krvi, pri katerem se za razkuževanje kože ne sme uporabljati alkohol ali bencin (Razboršek in Krištof, 2005).

Kako hitro bo alkohol prešel v kri, je odvisno predvsem od vrste pijače in hrane, ki smo ju pred tem zaužili. V povprečju telo potrebuje dobre pol ure, da prideta v kri približno dve tretjini zaužitega alkohola, preostanek pa v nadaljnjih 60 do 70 minutah. Na to, kako hitro se bo alkohol presnovil, ne moremo vplivati, lahko pa vplivamo na to, kako hitro bo prešel v kri (Borut Buc, 2020).

V nadaljevanju sta prikazana primera, kaj pomeni določena količina popitega alkohola pri dveh osebah z vidika njegove koncentracije v krvi in časa, potrebnega za njegovo presnovo.

- 80 kg težak moški popije pol litra vina, v katerem je okrog 45 g čistega alkohola (uporabimo podatek, da ima vino 11 vol. % alkohola, specifična teža etilnega alkohola je 0,8 kg/l, torej vsebuje v tem primeru vino 88 g/kg čistega alkohola). Približno 70 odstotkov telesne teže so tekočine, na katere se porazdeli zaužiti alkohol. Torej se razdeli na 56 kg telesne teže. Če 45 g zaužitega alkohola delimo s težo telesnih tekočin, dobimo stopnjo koncentracije alkohola v krvi, ki znaša 0,80 g/kg krvi.
- 60 kg težka ženska prav tako popije pol litra vina. Pri ženskah tekočine predstavljajo običajno le okrog 60 odstotkov telesne teže, torej v tem primeru 36 kg. Če 45 g alkohola delimo s težo, znese ocena koncentracije alkohola v

krvi 1,25 g/kg krvi (<https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2020/01/Lastnosti-in-zna%C4%8Dilnosti-posameznika.pdf>).

Glede na primera bo ob enaki količini popitega alkohola ženska imela precej večjo koncentracijo alkohola v krvi, količina čistega alkohola, ki ga morajo predelati jetra, pa bo za oba spola enaka. Ker so pri presnovi moški v poprečju za okrog 20 odstotkov uspešnejši, bi takšno količino alkohola (45 g) presnovili v štirih do šestih urah, ženska pa v petih do osmih urah. Pri tem smo upoštevali, da se približno 10 odstotkov alkohola izloči z urinom in znojenjem in ga jetrom ni treba predelati (Buc, 2020).

V praksi alkoholiziranost navadno ugotavlja pooblaščen detektiv, ki je posebej usposobljen za ravnanje z alkotestom, preveri pa tudi, ali alkotester ustreza standardom in je redno preverjen. Navadno so pri testiranju, ki naj zaradi varstva zasebnosti in dostojanstva poteka odmaknjeno od preostalih zaposlenih, navzoči tudi predstavniki delodajalca, detektiv pa o preverjanju sestavi zapisnik. Priporočljivo je, da se v zapisniku poleg ugotovitev izida testiranja oziroma ugotovitve odklonitve alkotesta zapišejo tudi druge okoliščine in opažanja, zlasti, kakšno je bilo obnašanje delavca, ali je kazal znake alkoholiziranosti itd. Priporočljivo je še, da je že vnaprej v splošnem aktu (pravilniku) določena možnost, da delavec v primeru odklonitve opravljanja alkotesta ali v primeru dvoma o njegovem rezultatu zahteva analizo alkoholiziranosti z odvzemom krvi. Pravilnik naj tudi vnaprej določa, da se bo v primeru odklonitve ali nesodelovanja pri izvedbi alkotesta štelo, da delavec alkoholiziranost priznava.

Glede na sodno prakso lahko razberemo, da niti ZDR-1 niti ZVZD-1 ne določata natančnih pravil za dokazovanje alkoholiziranosti delavca na delu. Zato lahko v delovnem sporu delodajalec dokazuje alkoholiziranost delavca z vsemi primernimi dokazi, ki potrjujejo dejstva. Gotovo je za ugotavljanje očitane alkoholiziranosti primeren tudi dokaz zaslišanje prič (sodelavci in nadrejeni), kar je navedeno v sodni praksi (sodba Vrhovnega sodišča VIII Ips 221/2011 z dne 17. april 2012).

4 VPLIV IN POSLEDICE ALKOHOLIZMA NA DELOVNEM MESTU

Človek, odvisen od alkohola, ni dober in uspešen delavec: pogosto zamuja na delo, večkrat je poškodovan in bolan. Akutna alkoholiziranost na delovnem mestu je disciplinski prekršek. Odvisnost od alkohola pa je bolezen, ki jo je treba zdraviti skladno s sprejetimi priporočili (Pelhan, 2005).

Na varnost pri delu namreč lahko poleg alkoholiziranosti vplivajo tudi druga, z odvisnostjo povezana stanja, med njimi so epileptični napadi, arterijska hipertenzija, motnje srčnega ritma, dekompenzirana jetrna ciroza, poslabšanje kroničnih bolezni (astma), periferna nevropatija in odtegnitvena stanja (Močnik Bončina, 2005).

Ni vseeno, kateri poklic opravlja človek, ki postaja ali je že odvisen od alkohola. Ne glede na poklic pa je treba poudariti: delo delavca, odvisnega od alkohola, je slabše po količini in kakovosti od dela delavca, ki ni odvisen od alkohola. Končni posledici odvisnosti od alkohola na delovnem mestu pa sta invalidnost in brezposelnost (Ziherl, 1989).

4.1 VPLIV ALKOHOLIZMA NA DELO

Zaradi nekritičnosti, ki jo izzove alkohol, in lažnega občutka moči se človek, ki je pod vplivom alkohola, počuti močnejšega in celo misli, da je bolje opravil svoje delo, kot če bi bil trezen. Alkohol zmanjšuje odpornost organizma, zato se vsaka bolezen pri alkoholiku zdravi veliko težje in zahteva daljši izostanek z dela, poleg tega pa pijača ogroža tudi njegovo življenje (Priatelj, 1992).

Alkohol lahko škodljivo vpliva na delovno zmožnost na dva načina:

- zvišana vsebnost alkohola v krvi na delovnem mestu ogroža učinkovitost in tudi varnost pri delu: že majhne količine alkohola povečajo možnost napak, napačne presoje in večjo nagnjenost k nezgodam;
- stalno škodljivo uživanje alkohola lahko vodi v raznovrstne socialne, psihološke in zdravstvene težave in okvare, vključno z odvisnostjo, in je povezano z zmanjšanim delovnim učinkom in navzočnostjo pri delu (Pelhan, 2005, str. 167)

Delo pod vplivom alkohola ter škodljiva raba in odvisnost od alkohola so pri delavcu povezani na različne načine:

- zmanjšana delovna storilnost,
- poveča se število napak v delovnem procesu,
- večje je število nesreč in poškodb na delovnem mestu,
- povečuje se obolevnost,
- poveča se odsotnost z dela (zaradi telesnih in duševnih posledic odvisnosti),
- poveča se obolevnost z dela (absentizem) zaradi bolezenskih in tudi drugih vzrokov (slaba delovna disciplina),
- povečujejo se stroški za zdravstveno in socialno varstvo na ravni podjetja in države,
- zaradi izpada v dohodku se zmanjšajo prihodki in
- končni rezultat je zmanjšanje bruto družbenega proizvoda (Močnik Bončina, 2005, str. 27).

Kronično uživanje predvsem večjih količin alkohola je povezano s kopico bolezni, ki so vzrok za manjšo delazmožnost, večjo verjetnost bolniških odsotnosti in poškodb, prezgodnjega upokojevanja in povečano smrtnost (Kržan, 2006, str. 18).

4.2 POSLEDICE UŽIVANJA ALKOHOLA

Posledice odvisnosti od alkohola so pravzaprav razlog, da se z odvisnostjo sploh ukvarjamo. Pretirano, dolgotrajno ali občasno hudo popivanje lahko prizadene človeka prav na vseh področjih njegovega življenja. (Ziherl, 1989).

Tvegano pitje alkohola je pitje, pri katerem obstaja verjetnost, da bo posameznik zaradi pitja alkohola utrpel posledice (slika 4) glede na količino zaužitega alkohola in časovno obdobje uživanja, in sicer:

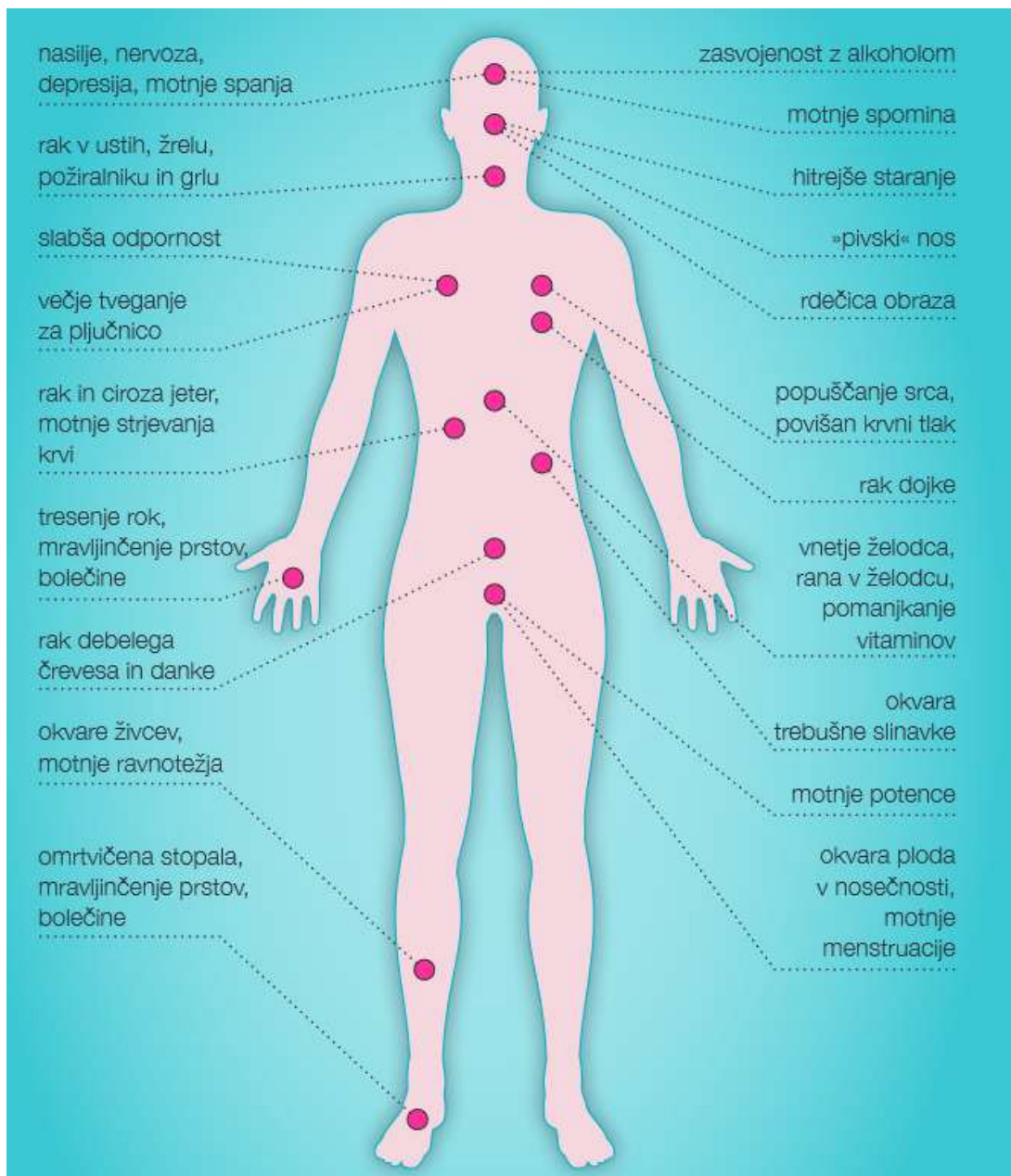
če je pijete alkohola čezmerno, se kratkoročno poveča tveganje za:

- motnje ritma srca,
- poškodbe doma, na delu in v prometu,
- nasilje (žrtev ali storilec),
- nesoglasja doma in na delu,
- samomorilnost,
- slabše miselne in telesne sposobnosti;

če je pitje alkohola dolgoročno, pa povzroči tveganje za:

- okvaro jeter, trebušne slinavke, želodca,
- povišan krvni tlak,
- popuščanje srca,

- možgansko kap,
- bolezni živčevja,
- duševne motnje (živčnost, potrnost, nespečnost, motnje spomina, demenco),
- zasvojenost z alkoholom,
- rakaste spremembe v ustih, grlu, požiralniku, jetrih, debelem črevesu in dojki ter
- motnje v spolnosti (Ziherl, 1989, str. 65).

Slika 4: Posledice alkoholizma
(Vir: NIJZ, 2001)

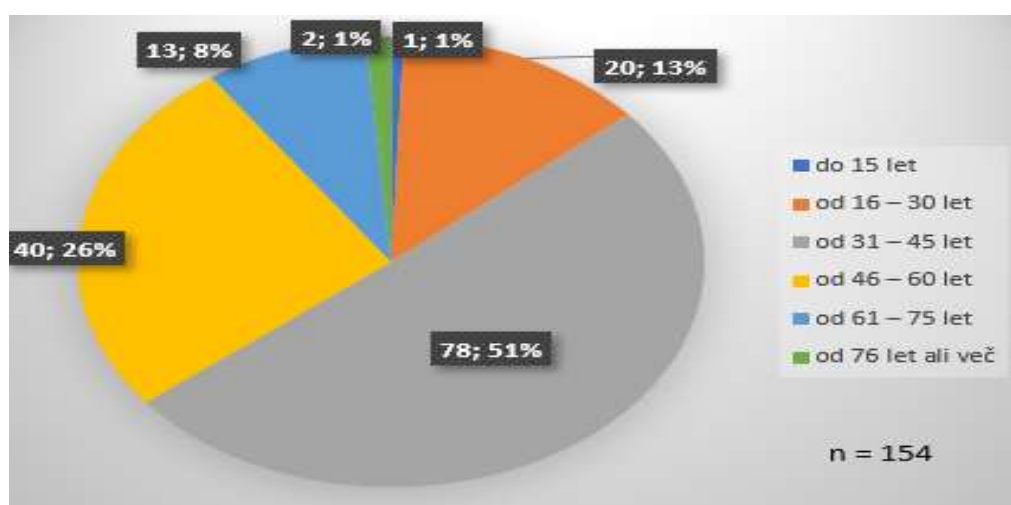
Škodljivo pitje alkohola je pitje, pri katerem so negativne posledice oziroma težave (telesne, duševne, v družini, na delu ...) že prisotne, vendar zasvojenost z alkoholom še ni izražena.

Z vsakim dnem se škoda zaradi pitja lahko še poveča. Pitje lahko nekateri ljudje zmanjšajo sami, za mnoge pa je bolje, da se o tem posvetujejo z zdravnikom, morda bi bilo potrebno tudi zdravljenje (SOPA, 2021).

5 ANALIZA ANKETE

Raziskava je zajela anketirance v vseh starostnih skupinah. Anketni vprašalnik smo objavili na več internetnih portalih in prejeli 154 polno izpolnjenih anket, delno izpolnjenih je bilo 66. Teh v analizi nismo upoštevali v celoti, ampak smo jih uporabili, če so anketiranci podali druge navedbe, ki so bile za analizo pomembne. Na določena podvprašanja, ki so bila namenjena samo določeni skupini anketirancev, pa je odgovorilo le 45 vprašanih.

Slika 5 prikazuje starostni vzorec anketirancev.

Slika 5: Starost
(Lastni vir)

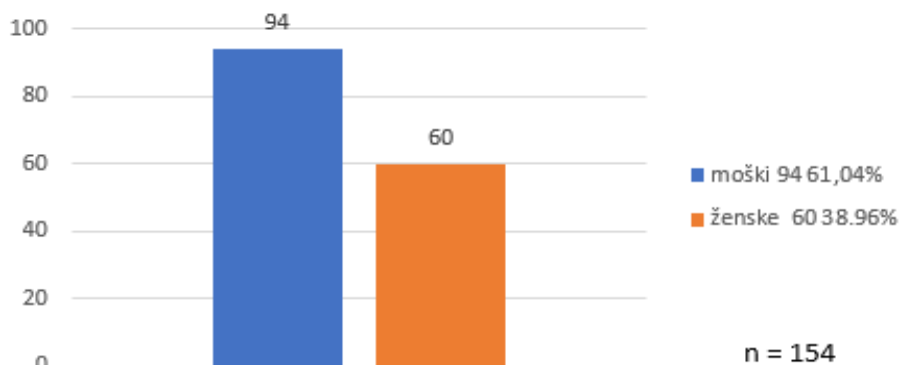
Vzorec je starostno precej neenakomerno porazdeljen, kar lahko vidimo na grafu 1. Starost smo razdelili na 6 starostnih skupin. Z grafa je razvidno, da je v starostni skupini do 15 let 1 anketiranec (0,65 %). Sledi starost 16–30 let, kar pomeni 20 anketirancev (12,99 %). Več kot polovica anketirancev je iz starostne skupine od 31 do 45 let, in sicer 78 anketirancev (50,65 %). V starosti od 46 do 60 let je bilo 40 anketirancev (25,97 %). V starosti 61–75 let je odgovorilo 13 anketirancev (8,44 %), v starosti 76 let in več pa 2 anketiranca (1,30 %).

PREVERJANJE PRVE HIPOTEZE: Obstaja razlika med mlajšimi in starejšimi delavci v podjetju glede uživanja alkohola na delovnem mestu oz. izvajanjem dela pod vplivom alkohola.

Anketirance smo razdelili v dve skupini, in sicer na mlajše od 16 do 30 let in starejše od 31 do 60 let. Ugotovimo lahko, da sta skupini neenakomerno razdeljeni, saj je mlajših anketirancev 20, starejših pa 118. Ugotovili smo, da je alkohol bolj

razširjen med starejšo generacijo, to pa je posledica slabih zgledov preteklih sodelavcev, med katerimi je bil alkohol na delovnem mestu zelo pogosto prisoten. Glede na redno izobraževanje v podjetjih je opaziti, da se mlajša generacija bolj zaveda odgovornosti in posledic, ki jih lahko povzroči alkoholiziranost na delovnem mestu.

Slika 6 prikazuje spol anketirancev.

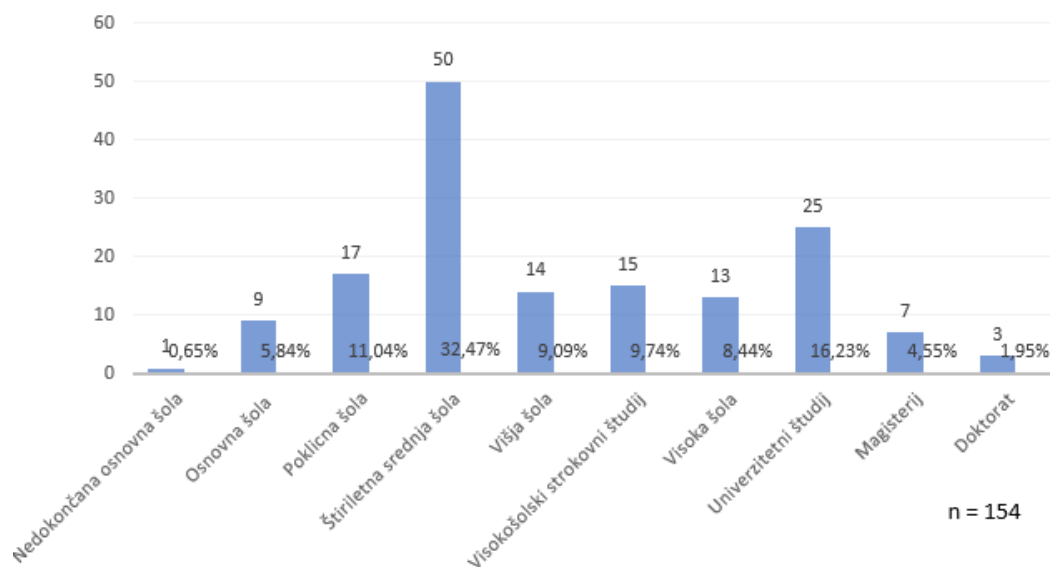
Slika 6: Spol
(lastni vir)

V anketi je sodelovalo 60 žensk (38,96 %) in 94 moških anketirancev (61,04 %).

PREVERJANJE DRUGE HIPOTEZE: Obstaja razlika med spoloma glede uživanja alkohola na delovnem mestu.

V analizi prejetih odgovorov anketirancev smo ugotovili, da je alkohol med moškimi še vedno bolj razširjen kot med ženskami. Opaziti je, da je ženske bolj strah kot moške, da bi jih delodajalec ali pooblaščen oseba podjetja našla na delovnem mestu v alkoholiziranem stanju, s čimer bi tvegale izgubo službe ali povzročile morebitno poškodbo sodelavk ali sodelavcev.

Slika 7 prikazuje izobrazbo anketirancev.

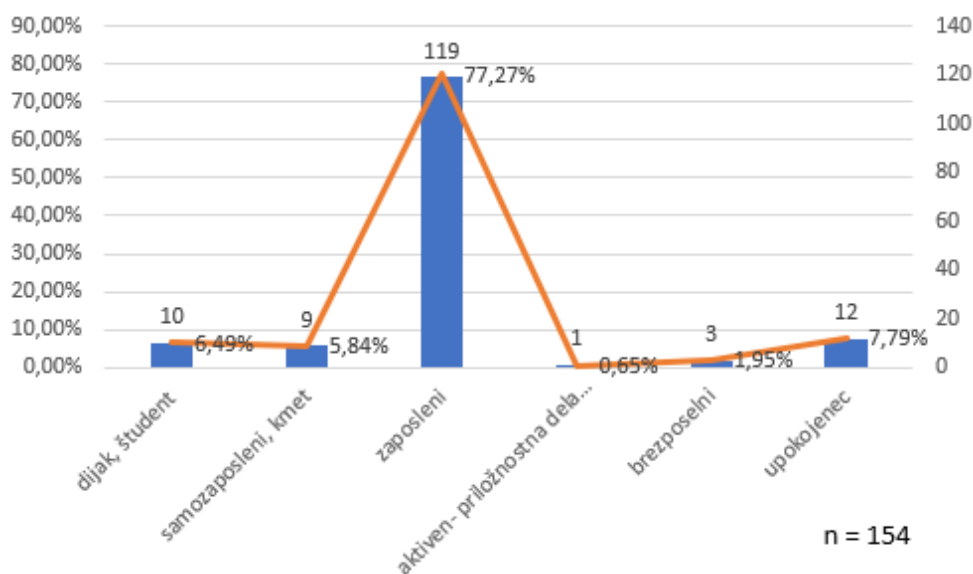
Slika 7: Izobrazba
(Lastni vir)

V anketi je sodelovala 1 anketirana oseba (0,65 %) z nedokončano osnovno šolo. Največji delež 50 anketirancev (32,47 %) ima zaključeno štiriletno srednjo šolo, 14 višjo šolo (9,09 %), 28 anketirancev (18,18 %) visoko šolo in 25 univerzitetno šolo (16,23 %), 7 anketirancev magisterij (4,55 %) in 3 doktorat (1,95 %).

PREVERJANJE TRETJE HIPOTEZE: Obstaja razlika med izobraženimi in neizobraženimi kadri v podjetju glede uživanja alkohola na delovnem mestu.

Pri analizi odgovorov smo ugotovili, da je alkohol sicer med manj izobraženimi bolj razširjen kot pri delavcih in delavkah z višjo izobrazbo. Največja izjema se je pojavila pri zaposlenih z univerzitetno izobrazbo, za katero lahko sklepamo, da je alkohol zaužit na morebitnih poslovnih kosilih in večerjih ter sestankih v tujini. V določenih državah (Rusija in druge) po naših izkušnjah ni mogoče skleniti posla brez uživanja alkohola in drugih psihoaktivnih substanc.

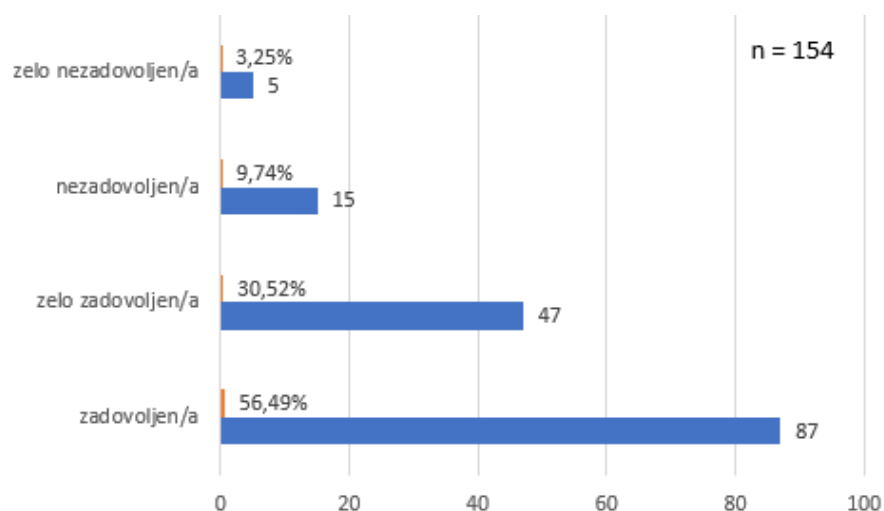
Slika 8 prikazuje status anketirancev.

Slika 8: Status anketirancev
(Lastni vir)

V anketi je sodelovalo 119 zaposlenih anketirancev (77,27 %), naslednji so bili upokojenci, in sicer 12 (7,79 %). V anketi je sodelovalo 10 dijakov oz. študentov (6,49 %), 9 je bilo samozaposlenih oz. kmetov (5,84 %), 3 oz. 1,95 % pa je bilo brezposelnih anketirancev.

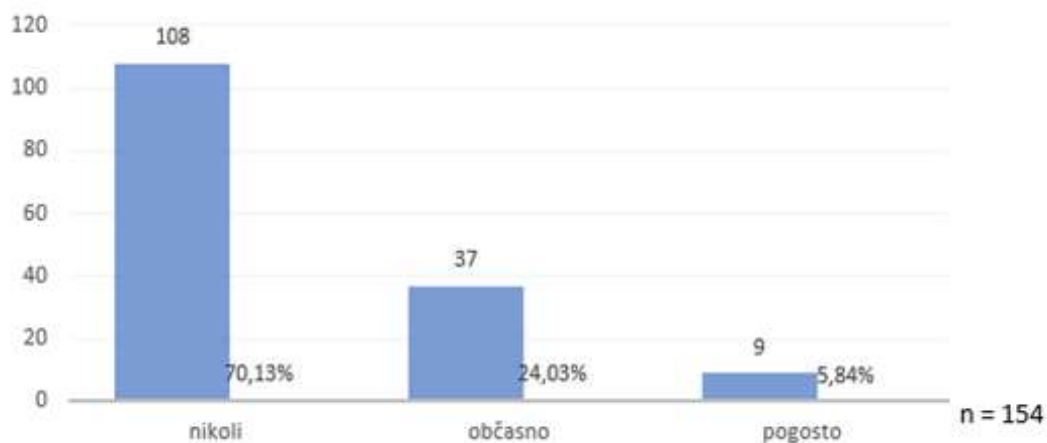
Slika 9 prikazuje zadovoljstvo z delovnim mestom.

Slika 9: Zadovoljstvo z delovnim mestom
(Lastni vir)

V anketi je sodelovalo 87 zadovoljnih anketirancev z delovnim mestom (56,49 %), 47 (30,52 %) jih je zelo zadovoljnih, nezadovoljnih je bilo 15 (9,74 %), zelo nezadovoljnih anketirancev z delovnim mestom pa 5 (3,25 %).

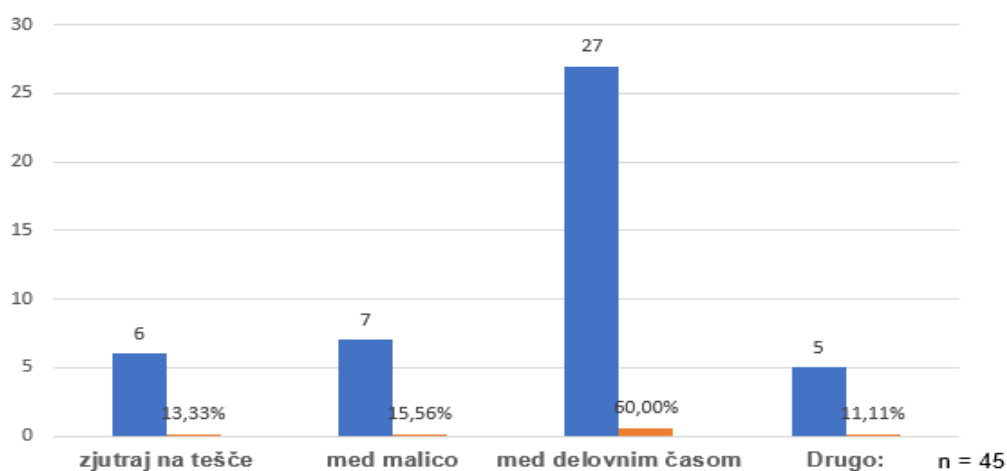
Slika 10 prikazuje alkoholiziranost na delovnem mestu.

Slika 10: Ali ste bili kdaj na delovnem mestu pod vplivom alkohola?
(lastni vir)

Zelo pozitivno nas je presenetil rezultat anketirancev, saj je kar 108 vprašanih (70,13 %) odgovorilo, da na delovnem mestu še nikoli niso bili pod vplivom alkohola, 37 (24,03 %) jih je alkohol zaužilo občasno, 9 (5,84 %) pa jih je žal odgovorilo, da na delovnem mestu pogosto zaužijejo alkohol.

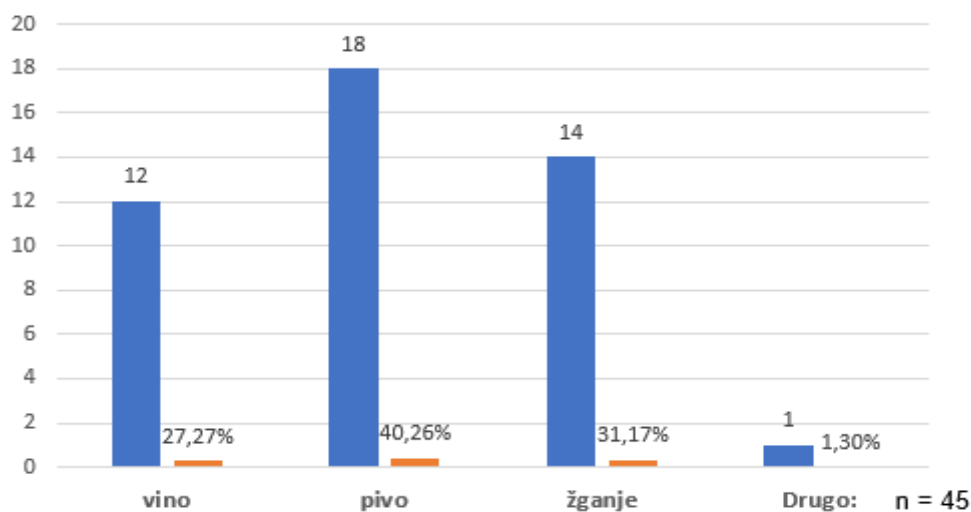
Slika 11 prikazuje, kdaj so anketiranci začeli uživati alkohol.

Slika 11: Kdaj ste začeli uživati alkohol?
(Lastni vir)

Na 7. vprašanje so odgovarjali samo anketiranci, ki so na 6. vprašanje odgovorili pritrdilno, zato je na to vprašanje odgovarjalo samo 45 anketirancev. Anketiranci so odgovarjali takole: 27 (60 %) jih je odgovorilo, da so alkohol zaužili med delovnim časom, 7 (15,56 %) jih ga je začelo uživati v času malice, 6 (13,33 %) jih je prve kapljice zaužilo na tešče med zajtrkom, 5 (11,11 %) pa jih je odgovorilo, da so alkohol zaužili ob priložnostih, kot so praznovanja, uspešno zaključeni projekti in drugo.

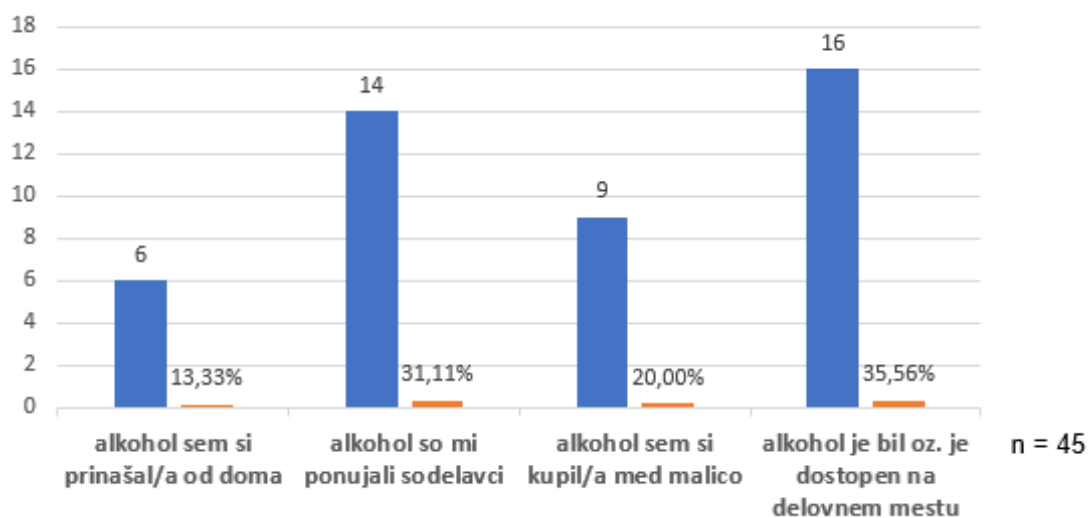
Slika 12 prikazuje, katere alkoholne pijače so anketiranci zaužili največkrat.

Slika 12: Katere alkoholne pijače ste uživali?
(Lastni vir)

Tudi na 8. Vprašanje, katere pijače so zaužili največkrat, je odgovorilo samo 45 anketirancev: 18 (40,26 %) jih je odgovorilo, da imajo najraje pivo, 14 (31,17 %) jih je uživalo žganje, 12 (27,27 %) jih prisega na vino, 1 (1,30 %) pa je odgovoril, da največkrat zaužije mešano pijačo.

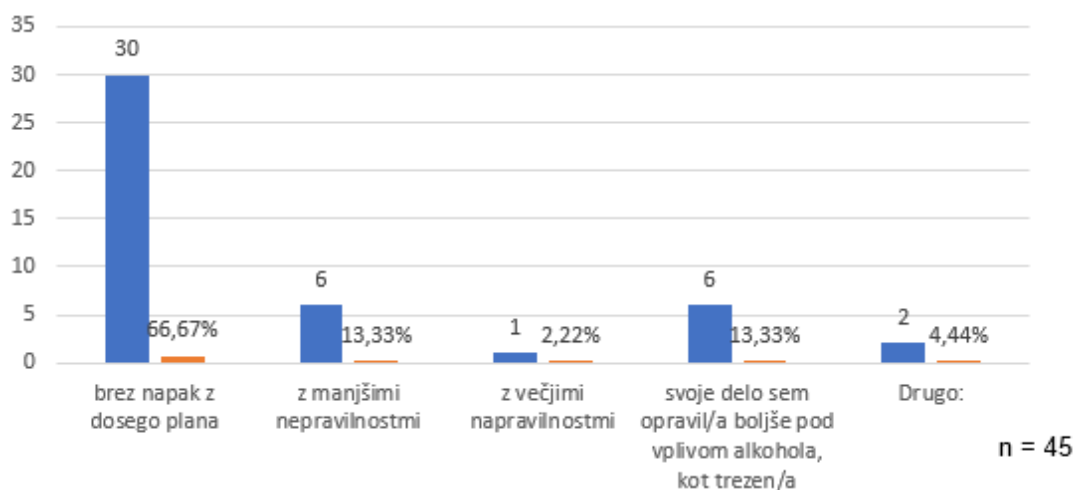
Slika 13 prikazuje, kako so anketiranci prišli do alkohola na delovnem mestu.

Slika 13: Kako ste prišli do alkohola na delovnem mestu?
(Lastni vir)

Pri vprašanju, kako so prišli do alkohola na delovnem mestu, jih je 16 (35,56 %) odgovorilo, da je alkohol dostopen na delovnem mestu, 14 (31,11 %) jih pravi, da so alkohol ponujali sodelavci, 9 (20 %) si jih je alkohol kupilo med malico, 6 (13,33 %) pa jih je alkohol prinašalo od doma.

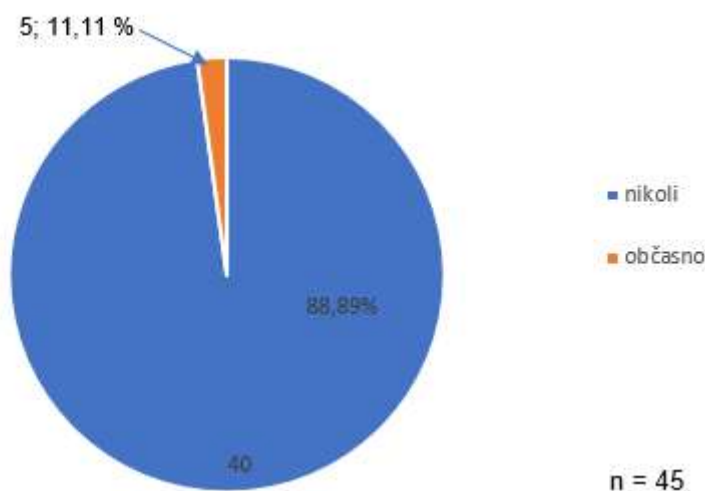
Slika 14 prikazuje, kako so anketiranci opravili delo pod vplivom alkohola.

Slika 14: Kako ste svoje delo opravljali pod vplivom alkohola?
(Lastni vir)

Na 10. vprašanje, kako so anketiranci opravljali delo pod vplivom alkohola, jih je 30 (66,67 %) odgovorilo, da so delo opravili brez napak, 6 (13,33 %) z manjšimi nepravilnostmi, enako število, in sicer 6 (13,33 %), jih je odgovorilo, da so svoje delo opravljali celo bolje pod vplivom alkohola kot trezni 2 (4,44 %) sta odgovorila, da dela pod vplivom alkohola nista mogla opraviti, 1 (2,22 %) pa je odgovoril, da je delo opravil z večjimi napakami oz. nepravilnostmi.

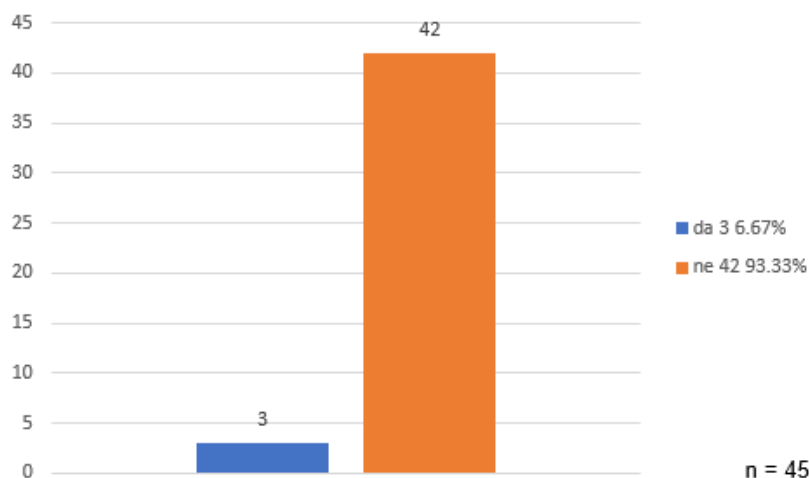
Slika 15 prikazuje, kako pogosto so zaposleni izostajali z delovnega mesta.

Slika 15: Kako pogosto ste izostajali z dela zaradi prevelike količine zaužitega alkohola?
(Lastni vir)

Na 11. vprašanje, kako pogosto so izostajali z dela zaradi prevelike količine zaužitega alkohola, je 45 anketirancev odgovorilo takole: 40 vprašanih (88,89 %) nikoli ni izostalo z dela, 5 (11,11 %) se je zgodilo občasno, da so z dela izostali oz. niso prišli na delovno mesto.

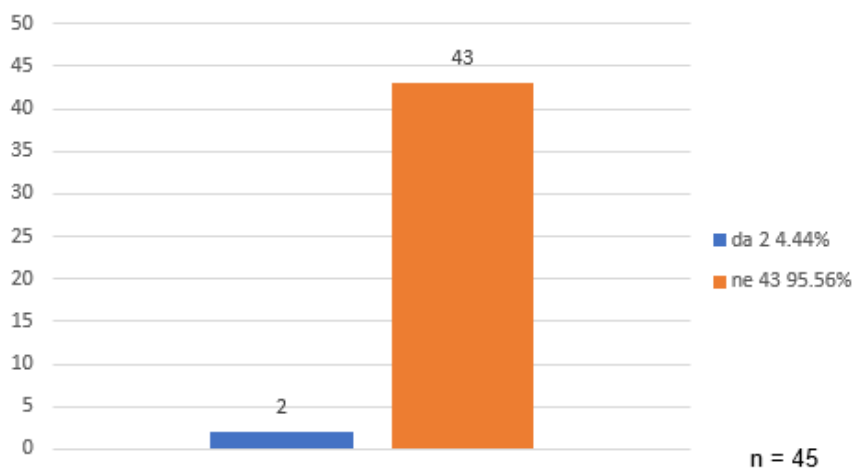
Slika 16 prikazuje odgovore na vprašanje, ali so se poškodovali na delovnem mestu.

Slika 16: Ali ste se že kdaj poškodovali zaradi neprevidnosti, povzročene zaradi alkoholizma?
(Lastni vir)

Na 12. vprašanje, v katerem smo spraševali, ali so se anketiranci kdaj poškodovali zaradi nepravilnosti, povzročene zaradi alkoholizma, jih je 42 (93,93 %) odgovorilo, da se niso poškodovali zaradi alkoholiziranosti, 3 (6,67 %) pa, da so se poškodovali zaradi alkoholiziranosti na delovnem mestu.

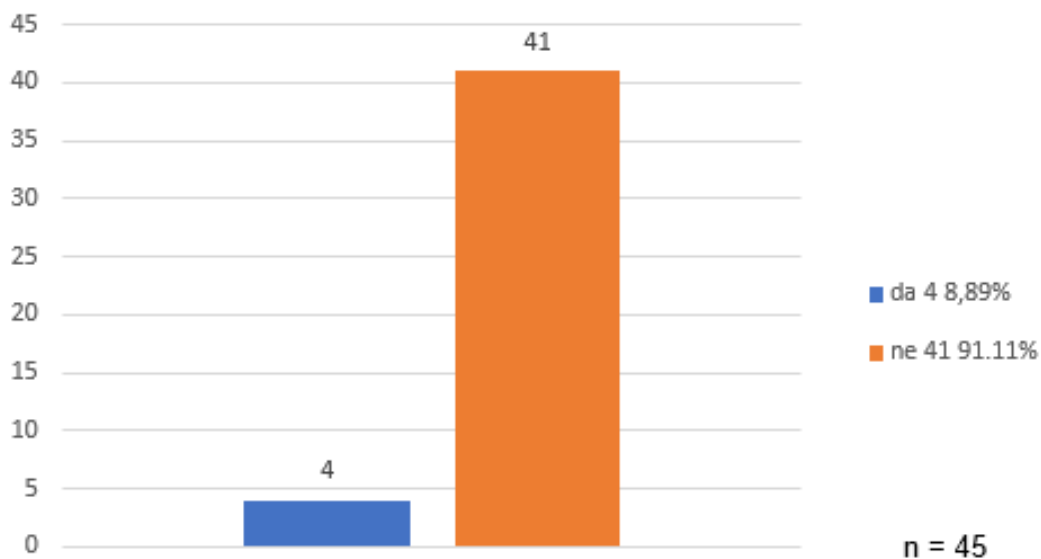
Slika 17 prikauje odgovore na vprašanje, ali so kdaj poškodovali sodelavce/-ke zaradi alkoholiziranosti.

Slika 17: Ali ste zaradi alkoholiziranosti kdaj ogrožali ali poškodovali sodelavca ali sodelavko?
(Lastni vir)

Anketirance smo v 13. vprašanju spraševali, ali so kdaj ogrožali ali poškodovali sodelavca oz. sodelavko. 43 (95,56 %) jih je odgovorilo, da se to ni zgodilo, 2 (4,44 %) pa sta odgovorila, da se jima je to žal zgodilo in da sta poškodovala sodelavca oz. sodelavko.

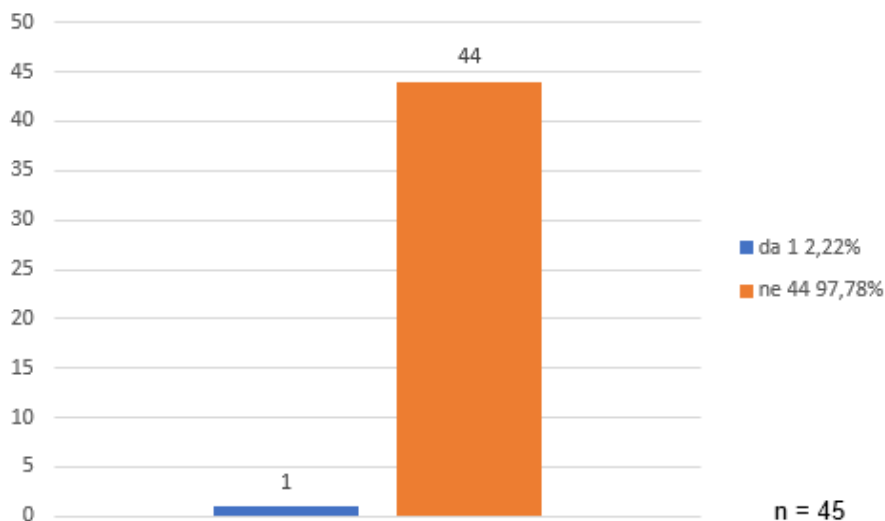
Slika 18 prikazuje, koliko anketirancev je izkoristilo bolniški dopust zaradi alkoholizma.

Slika 18: Ali ste kdaj zaradi alkoholizma izkoristili bolniški dopust?
(Lastni vir)

Anketirance smo spraševali, ali so zaradi alkoholizma kdaj izkoristili bolniški dopust. 41 (91,11 %) jih je odgovorilo, da se to ni zgodilo, 4 (8,89 %) pa so odgovorili, da so to možnost izkoristili.

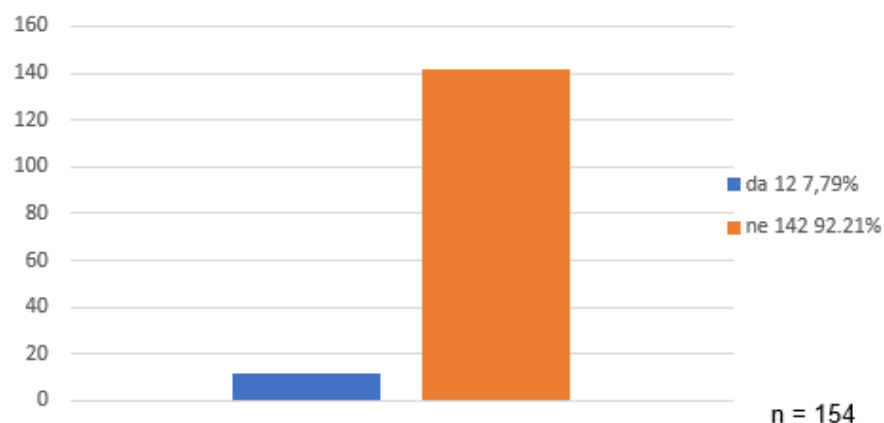
Slika 19 prikazuje razmerje med anketiranci, ki so bili sankcionirani na delovnem mestu.

*Slika 19: Ali ste bili kdaj disciplinsko sankcionirani na delovnem mestu zaradi uživanja alkohola?
(Lastni vir)*

Kar 44 anketirancev (97,78 %) je odgovorilo, da niso bili disciplinsko sankcionirani na delovnem mestu zaradi uživanja alkohola, 1 (2,22 %) pa je podjetje na delovnem mestu sankcioniralo.

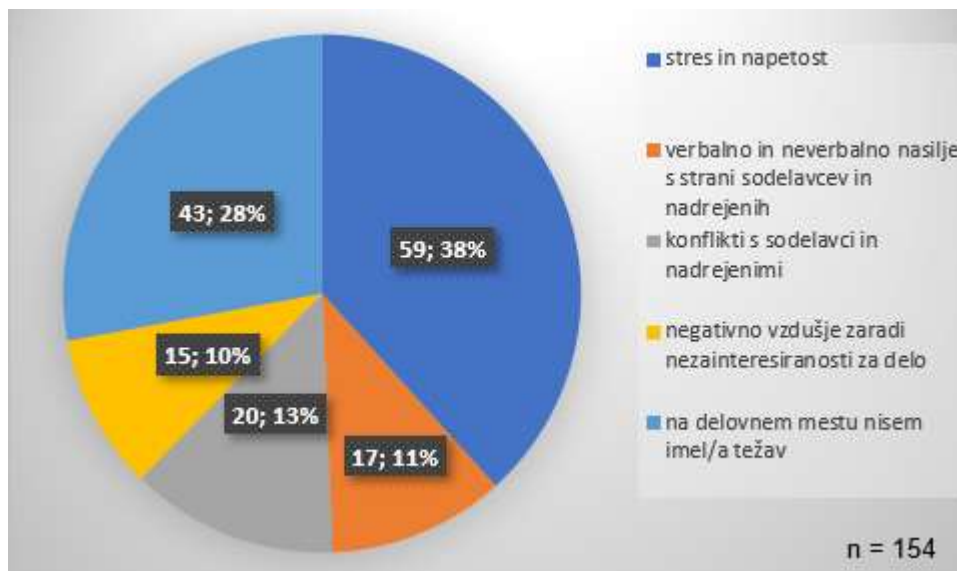
Slika 20 prikazuje razmerje med testiranimi ali netestiranimi anketiranci glede alkohola na delovnem mestu.

*Slika 20: Ali ste se na delovnem mestu že kdaj srečali s kakršnokoli vrsto testiranja alkoholiziranosti?
(Lastni vir)*

Kar 142 anketirancev (92,21 %) na delovnem mestu ni bilo testiranih na alkohol, 12 anketirancev (7,79 %) pa je bilo. Vse anketirance, ki so bili testirani na delovnem mestu, je delodajalec oz. njegova pooblaščenca oseba testirala z alkokotestom.

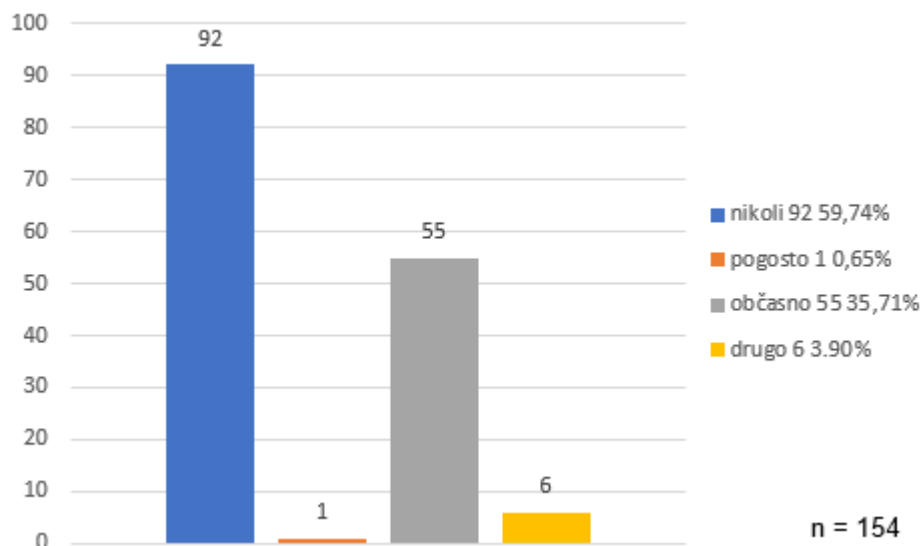
Slika 21 prikazuje težave, ki so jih imeli anketiranci na delovnem mestu.

Slika 21: Težave na delovnem mestu
(Lastni vir)

Kar 59 anketirancev (38 %) je odgovorilo, da sta bila na delovnem mestu prisotna stres in napetost, 28 (43 %) jih je odgovorilo, da na delovnem mestu niso imeli težav, 20 anketirancev (13 %) je odgovorilo, da so imeli na delovnem mestu konflikt s sodelavci in nadrejenimi, 17 anketirancev (11 %) je odgovorilo, da je bilo na delovnem mestu prisotno besedno in nebesedno nasilje, ki so ju povročali sodelavci in nadrejeni. 15 (10 %) jih je odgovorilo, da jih je najbolj motilo negativno vzdušje zaradi nezainteresiranosti za delo.

Slika 22 prikazuje razmerje med anketiranci, ki so se na delovnem mestu vedli površno, nezanesljivo ali prepirljivo?

Slika 22: Ali ste se na delovnem mestu kdaj vedli površno, nezanesljivo ali prepirljivo?
(Lastni vir)

V zadnjem vprašanju pa smo anketirance spraševali, ali so se kdaj na delovnem mestu vedli površno, nezanesljivo ali prepirljivo. 92 (59,74 %) jih teh težav ni imelo, 55 anketirancev (35,71 %) je odgovorilo, da so se občasno vedli površno, nezanesljivo in prepirljivo, 6 (3,9 %) jih je navedlo, da so imeli težave ob kakšnem slabšem dnevu oz. v dneh, ko so nad njimi pritiske izvajali nadrejeni, 1 (0,65 %) pa je odgovoril, da se je pogosto vedel površno in nezanesljivo.

Glede na izvedeno anketo, pridobljene podatke med pogovorom z nekaterimi anketiranci, prijatelji, sodelavci in drugimi lahko sklenemo, da je alkohol veliko manj prisoten na delovnem mestu, kot je bil pred 15 leti. Povečali pa so se stres in druge psihofizične obremenitve, ki so pomemben vzrok za pitje med delovnim časom, pa tudi po odhodu iz službe in ob koncih tedna.

6 PREDLOGI UKREPOV ZA ZMANJŠANJE ALKOHOLIZMA MED ZAPOSLENIMI NA DELOVNEM MESTU IN PRIMER NOTRANJEGA AKTA GLEDE NA 51. ČLEN ZVZD-1 IN 10. ČLEN ZDR-1

6.1 NOTRANJI AKT GLEDE NA 51. ČLEN ZVZD-1 IN 10. ČLEN ZDR-1

Glede na veljavno zakonodajo morajo imeti podjetja sprejet pravilnik o izvajanju kontrole in ugotavljanja prisotnosti alkohola in nedovoljenih psihoaktivnih substanc pri zaposlenih smo na podlagi pridobljenih informacij in vzorcev uporabili objavljen pravilnik, ki sem nam je zdel najbolj uporaben:

»Na podlagi 51. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/2011), 8. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002, 103/2007, 83/2009-odločba US), Izjave o varnosti z oceno tveganja z dne 26. 3. 2014 po predhodni seznanitvi zaposlenih, je delodajalec sprejel

P R A V I L N I K

o izvajanju kontrole in ugotavljanju prisotnosti alkohola in nedovoljenih psihoaktivnih substanc pri zaposlenih

1. člen

S Pravilnikom o izvajanju kontrole alkoholiziranosti, drog ali drugih prepovedanih substanc na delovnem mestu se urejajo:

- *prepoved dela pod vplivom alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc ter*
- *prepoved prisotnosti delavca na delovnem mestu pod vplivom alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc,*
- *način izvajanja kontrole alkoholiziranosti, prisotnosti drog ali drugih prepovedanih substanc na delovnem mestu,*
- *pravice in dolžnosti zaposlenih (v nadaljevanju: delavcev) v zvezi z izvajanjem kontrole alkoholiziranosti, prisotnosti drog ali drugih prepovedanih substanc na delovnem mestu in*
- *postopek v primeru pozitivnega rezultata kontrole.*

Ta pravilnik ureja postopke ugotavljanja alkoholiziranosti pri delavcih zaposlenih pri delodajalcu _____ d. o. o. in pri drugih osebah, ki na območju delodajalca začasno opravljajo delo oz. se usposabljujejo, niso pa v delovnem

razmerju pri delodajalcu (kot. npr. študentje, dijaki, delavci na praksi, zunanji izvajalci ipd.).

2. člen

Delavci in druge osebe, ki na območju delodajalca začasno opravljajo delo oz. se usposabljujejo so dolžni upoštevati vse varnostne ukrepe ter uporabljati predpisana varnostna sredstva in opremo za osebno varnost pri delu, kot je zahtevana za varno delo pri delodajalcu.

Če delavci ne upoštevajo navodil delodajalca glede uporabe predpisane varnostne opreme in sredstev, se šteje, da s samo opustitvijo uporabe huje kršijo pogodbene in druge obveznosti iz delovnega razmerja.

3. člen

Delavec ne sme:

- *prihajati na delo v alkoholiziranem stanju oziroma pod vplivom drog ali drugih prepovedanih substanc,*
- *uživati alkoholnih pijač in/ali drog, in/ali drugih prepovedanih substanc med delom oziroma med delovnim časom,*
- *prinašati na delo alkohola, drog in/ali drugih psihoaktivnih substanc, razen če so to zdravila, ki jih jemlje po navodilu lečečega zdravnika in z vednostjo pooblaščenega zdravnika.*

4. člen

Šteje se, da je delavec pod vplivom alkohola in kot tak nesposoben za varno opravljanje dela, če:

- *se s postopkom merjenja stopnje alkohola v izdihanem zraku ali s kakšno drugo znanstveno metodo za ugotavljanje stopnje alkohola v izdihanem zraku ugotovi prisotnost alkohola ali*
- *se z analizo krvi ali z analizo krvi in urina dokaže prisotnost alkohola v delavčevem organizmu ali*
- *se ugotovi, da kaže znake motenj povzročenih z alkoholom (zanašanje, zatikanje pri govorjenju ali nezmožnost ustreznih odgovorov, agresivnost, slabost, ipd.)*

Šteje se, da je pod vplivom drog in/ali drugih prepovedanih substanc tisti delavec pri katerem se:

- *z imunokemijskim testom za določanje drog in/ali drugih prepovedanih substanc v urinu ugotovi prisotnost drog in/ali drugih prepovedanih substanc ali*

- se ugotovi, da delavec kaže znake motenj nastalih zaradi vpliva drog in/ali drugih prepovedanih substanc, kot so neustrezno obnašanje, težave v sporazumevanju ali razumevanju navodil, zaspanost ali drugi znaki jemanja nedovoljenih substanc in je kot tak nesposoben za varno opravljanje dela.

5. člen

Odgovorna oseba se samostojno odloči za načine ugotavljanja prisotnosti alkohola, drog in/ali drugih prepovedanih substanc:

Preizkus se izvaja:

- zaradi podanega suma o alkoholiziranosti delavca (pitje v delovnem okolju, zadah po alkoholu, neprimerno obnašanje, negotovost pri hoji, zatikanje pri govorjenju ...) ali
- preventivno v okviru občasnih kontrol, ko se izvede nenapovedan preizkus alkoholiziranosti in
- po vsaki delovni nezgodi.

Preizkus prisotnosti drog ali drugih prepovedanih substanc se izvaja:

- pred nastopom dela na delovnih mestih, za katera je to s posebnimi akti opredeljeno kot potrebno,
- ob podanem sumu na zlorabo in/ali ob sumu na odvisnost od le-teh substanc (uživanje ali injiciranje drog ali drugih prepovedanih substanc med delom, neustrezno obnašanje, psihična odsotnost, zaspanost ali drugi znaki jemanja ali zasvojenosti ...),
- preventivno v okviru občasnih kontrol, ko se izvede nenapovedan preizkus na prisotnost drog ali drugih prepovedanih substanc v organizmu delavca
- po vsaki delovni nezgodi.

6. člen

Preizkus alkoholiziranosti po pooblastilu opravi oseba z ustreznimi dokazili o usposobljenosti za opravljanje preizkusa z alkotestom.

Če se odgovorna oseba odloči za ugotavljanje stopnje alkohola z izdihanim zrakom, morata pri tem sodelovati najmanj dva delavca (priči), ki sta predhodno imenovana oziroma določena s posebnim sklepom.

Če se odgovorna oseba odloči za preverjanje vsebnosti alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc z analizo krvi ali analizo krvi in urina v zdravstvenih

organizacijah, pri izvedbi postopka ni potrebna prisotnost prič. Kot verodostojen dokument velja poročilo ustrezne institucije, ki je analizo opravila.

Analizo krvi oziroma analizo krvi in urina v zdravstvenih organizacijah se opravi pri delavcu, ki zanika, da bi bil pod vplivom alkohola, čeprav je bila prisotnost alkohola v delavčevem organizmu ugotovljena z ustreznimi sredstvi oziroma na ustrezen način – z izpihanim zrakom. Analizo krvi oziroma analizo krvi in urina se opravi tudi pri delavcu, ki sam zahteva, da se opravi analiza.

7. člen

Odgovorna oseba ne sme dovoliti opravljanja dela delavcu, za katerega sumi, da je zaradi vpliva alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc v takšnem stanju, da dela ne bo zmožel zanesljivo opraviti ali da bi bila lahko ogrožena njegova varnost, varnost sodelavcev ali tretjih oseb ali njihovo zdravje.

Odgovorna oseba mora v primeru iz 1. odstavka tega člena, v skladu s tem pravilnikom izvesti postopek ugotavljanja alkoholiziranosti, prisotnosti drog in/ali drugih prepovedanih substanc v delavčevem organizmu.

Odgovorna oseba mora z dela, delovnega mesta in iz delovnega procesa odstraniti delavca, ki je delal ali je bil na delovnem mestu v nasprotju z določili prvega odstavka tega člena.

Delavcu, ki je prisoten na delovnem mestu v nasprotju z določili prvega odstavka tega člena, se s sredstvi javnega prevoza, po potrebi s spremstvom, zagotovi prevoz do naslova stalnega oziroma začasnega prebivališča, navedenega v pogodbi o zaposlitvi.

8. člen

Če obstaja sum na bolezní odvisnosti zaradi alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc, ki lahko vplivajo na delovno zmožnost delavca, lahko odgovorna oseba napoti delavca na usmerjeni zdravstveni pregled v dispanzer medicine dela, prometa in športa po predpisu o opravljanju preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev. Delavcu se razloži namen opravljanja zdravniškega pregleda. Delavec se je zdravniškega pregleda dolžan udeležiti na dan, ki ga je določil delodajalec. Če delavec odkloni udeležbo na usmerjenem zdravstvenem pregledu, se to lahko na podlagi 54. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu šteje kot kršitev delovne obveznosti.

Delodajalec mora zagotoviti, da zdravstvene ukrepe v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu izvaja izvajalec medicine dela

9. člen

Če se z ustreznim postopkom ugotovi oziroma dokaže, da je imel delavec v organizmu alkohol ali da je pod vplivom drog ali drugih prepovedanih substanc, mora delavec kriti vse stroške, povezane s postopkom ugotavljanja prisotnosti navedenih substanc v njegovem organizmu (plačilo alkotesta, plačilo analize krvi oz. analize krvi in urina, stroške pregleda in ostalo).

10. člen

Prisotnost alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc, ugotovljenih v telesu pri posameznem delavcu, ko je ta na delovnem mestu, oziroma prisotnost navedenih snovi v organizmu posameznega delavca, ugotovljena med delovnim časom, velja za kršitev delovnih obveznosti. Zoper delavca, pri katerem se ugotovi prisotnost navedenih snovi v organizmu, se v primeru tovrstnih kršitev lahko izpelje postopek odpovedi pogodbe v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih.

11. člen

Če delavec odkloni izvedbo postopka opravljanja prisotnosti alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc v svojem organizmu, lahko delodajalec dokazuje delavčevo nesposobnost za opravljanje svojega dela s pričami, ki izpovejo, da delavec zaradi uživanja alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc ni bil sposoben opravljati dela na delovnem mestu. Izpovedi prič se zapišejo v zapisnik.

Neposredno nadrejeni delavec je dolžan delavca v primeru, ko se ugotovi, da le ta zaradi prisotnosti alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc ogroža svojo varnost ali varnost drugih delavcev ali drugih oseb, ki se nahajajo na območju delodajalca, nemudoma odstraniti z dela.

12. člen

Ugotavljanje prisotnosti alkohola v organizmu se opravi z naslednjimi preizkusi;

- *s profesionalnim alkotesterjem CA 2010, ki ga izvede strokovno usposobljena oseba, ki ima za to pisno pooblastilo direktorja ali odgovorna oseba za varnost in zdravje pri delu (v nadaljevanju: pooblaščen oseba);*

V kolikor bi delavec nasprotoval izvedbi alkotesta ali oporekal njegovim rezultatom, se ga napoti na odvzem telesnih tekočin, za kar je potrebna njegova pisna privolitve. V kolikor delavec ne poda pisne privolitve se šteje, da se z rezultatom že opravljenega alkotesta strinja.

Postopek ugotavljanja prisotnosti alkohola v organizmu vodi direktor oz. od njega pooblaščen oseba. Poleg osebe, ki vodi postopek, mora biti pri samem postopku

prisoten tudi neposredno nadrejeni delavec tistega delavca, pri katerem se izvaja alkotest, kot priča.

Izvedbo alkotesta, mora skladno z navodili proizvajalca alkotesta, opraviti pooblaščen oseba. Naprava za izvedbo alkotesta mora ustrezati predpisanim tehničnim zahtevam oz. standardom in normativom (profesionalni alkotester CA 2010)

O preizkusu ugotavljanja prisotnosti alkohola v organizmu je potrebno napisati zapisnik, ki mora vsebovati zlasti:

- osebne podatke preizkušanca
- datum, kraj in uro opravljanja preizkusa
- navedbo, ali je bil preizkus opravljen z alkotestom in v skladu z navodili proizvajalca alkotesta
- rezultat preizkusa in navedbo, ali se delavec strinja z rezultatom
- čas in kraj sestave zapisnika
- morebitne pripombe udeležencev preizkusa
- podpis osebe, ki je vodila postopek in sestavila zapisnik ter delavca in priče, ki je bila prisotna pri opravljanju preizkusa.

Zapisnik se sestavi v dveh izvodih, enega prejme delavec, ki je opravil preizkus, drugega pa obdrži oseba, ki je vodila postopek in se vloži v personalno mapo delavca. Osnutek zapisnika o ugotavljanju prisotnosti alkohola je priloga tega pravilnika.

13. člen

V primeru poškodb pri delu se delavcu nudi nujna medicinska pomoč in če zdravstvene razmere prizadetega delavca to dovoljujejo, se v primeru suma alkoholiziranosti izvede test alkoholiziranosti po izdihanemu zraku. Če pa to ni možno, se po potrebi zaprosi za strokovni medicinski pregled strokovno zdravstveno ustanovo.

V primeru suma prisotnosti drog ali drugih prepovedanih substanc v delavčevem organizmu se za strokovni medicinski preizkus zaprosi zdravstveno organizacijo.

14. člen

Pred sprejemom tega pravilnika mora delodajalec o vsebini predloga tega pravilnika neposredno obvestiti delavce, ker pri delodajalcu ni organiziranih sindikatov.

Ta pravilnik prične veljati 8 dan po tem, ko ga podpiše direktor in se objavi na oglasnih deskah ali internetu delodajalca, uporabljati pa se začne z dnem

V _____ dne _____

podpis direktorja«

(Pravilnik o izvajanju kontrole alkoholiziranosti, drog ali drugih prepovedanih substanc na delovnem mestu, 2014).

6.2 ZAPISNIK O PREIZKUSU ALKOHOLIZIRANOSTI

Preizkus je bil opravljen na podlagi Pravilnika o ugotavljanju alkoholiziranosti, uživanju drog in drugih prepovedanih substanc na delovnem mestu v podjetju.

Dne _____ ob _____ uri, v-na, _____ ki

ga je odredil _____

(ime, priimek, delovno mesto)

izvedel _____

(ime, priimek, delovno mesto)

preiskovalec-ka _____

Roj. _____, delovno mesto _____

Preiskovalec-ka JE - NI pripravljen opraviti preizkus (obkroži).

I. POTEK IN REZULTAT PREIZKUSA

- Preizkus je bil opravljen z _____, Ident. števil. _____
- Preiskovalcu-ki je bilo pojasnjeno, da mora biti mobilni telefon oddaljen od alkotesta vsaj 30 cm. DA - NE
- Preiskovalec-ka je izjavil-a, da JE - NI vsaj 15 minut pred preizkusom pil-a alkoholne ali aromatične pijače in da JE - NI vsaj 5 minut pred preizkusom kadil-a.
- Preizkus se začne TAKOJ - ČEZ _____ minut.
- Preizkus JE - NI bil opravljen po navodilih. Preizkus SE - SE NE ponovi (obkroži).
- V navzočnosti preiskovalca-ke je bilo ugotovljeno, da je profesionalni alkotester CA 2010 po uporabi pokazal vrednost _____ mg/l (mg alkohola na l izdihanega zraka).
- Preiskovalec-ka PRIZNA - ZANIKA, da je pod vplivom alkohola (obkroži).

II. OPOMBE*: _____

* Med opombe se opiše morebitne posebnosti pri samem izvajanju postopka in morebitne druge ugotovitve, ki so pomembne pri dokazovanju prisotnosti alkohola v organizmu.

III. PRI PREIZKUSU SO BILE NAVZOČE SLEDEČE PRIČE, KI POTRJUJEJO NAVEDBE V ZAPISNIKU:

1. _____, podpis _____

(ime in priimek)

2. _____, podpis _____

(ime in priimek)

3. _____, podpis _____

(ime in priimek)

Preizkus je bil končan dne _____ ob _____ uri _____ minut.

Zapisnik sem prebral-a.	DA - NE
Strinjam se s postopkom preizkusa	DA - NE
Strinjam se z rezultatom preizkusa	DA - NE

PODPIS PREISKOVALCA-KE:

PODPIS IZVAJALCA PREIZKUSA:

6.3 ODREDBA O ODSTRANITVI DELAVCA Z DELOVNEGA MESTA

Naziv podjetja
Naslov podjetja

Kraj in datum, _____
Številka: _____

ODREDBA O ODSTRANITVI DELAVCA Z DELOVNEGA MESTA

Danes, dne _____, ob _____, je bilo pri delavcu _____
(ime in priimek)
roj. _____, zaposlenemu na delovnem mestu _____,
zaposlen v _____, ugotovljena (ustrezno obkroži)

alkoholiziranost / omamljenost / drugo _____

zaradi česar je bil _____ ob _____ uri začasno odstranjen z delovnega mesta v skladu z 4. točko 51. člena Zakona o varnosti in zdravju na delu (Ur. I. RS, št. 43/11), ker delavec ne sme delati ali biti na delovnem mestu pod vplivom alkohola, drog ali drugih prepovedanih substanc.

Odstranitev z delovnega mesta velja do _____

Direktor

S podpisom potrjujem prejem odredbe o začasni odstranitvi z delovnega mesta.

Datum: _____ Podpis delavca: _____

Zaznamek: Delavec ni hotel podpisati prejema odredbe.

Ime in priimek ter podpis predstavnika delavcev:

Dodatne priče oz. opombe postopka:

6.4 PREDLOGI UKREPOV ZA ZMANJŠANJE ALKOHOLIZMA MED ZAPOSLENIMI

Glede na prebrano literaturo, izvedeno raziskavo oz. anketo in analizo med zaposlenimi smo ugotovili, da je alkohol med zaposleno mogoče zmanjšati z izobraževanjem, ozaveščanjem zaposlenih in nagrajevanjem zaposlenih, ki v letu ne izkoristijo bolniškega dopusta ali neplačanega dopusta, z nagrajevanjem perspektivnih idej oz. izboljšav za podjetje in obveščanjem zaposlenih o morebitnih sankcijah ob ugotovitvi prisotnosti alkohola.

7 ZAKLJUČKI

V tem diplomskem delu smo se osredotočili na problematiko uživanja alkohola na delovnem mestu in opisali posledice, ki jih imata zaradi tega delavec, pa tudi podjetje.

Uživanje alkohola na delovnem mestu je bilo včasih del naše kulture, zdaj pa se z usklajenim izobraževanjem in drugimi vplivi iz leta v leto na srečo na delovnem mestu zmanjšuje. Z uživanjem alkohola je povezanih veliko tegob in tragedij, ne samo tistih, ki pijejo, temveč tudi tistih, ki so bili zaradi tega nedolžne žrtve. Škodljivo uživanje alkohola ima precejšnje posledice za posameznike in njihovo okolico.

Opaziti je, da je alkohol na delovnem mestu precej bolj razširjen med starejšo generacijo, to pa ni dober vzgled mlajšim generacijam, čeprav bi bilo pričakovati, oz. vodstva podjetij pričakujejo, da bodo starejši sodelavci oz. sodelavke prenašali dobre navade in zglede na nove generacije.

Menimo, da smo postavljene cilje diplomskega dela uresničili, saj smo ugotovili vzroke za uživanje alkohola na delovnem mestu in tudi, kakšne so posledice alkoholiziranosti. V diplomskem delu smo izdelali tudi notranji akt glede na 51. člen ZVZD-1 in 10. ZDR-1, pa tudi zapisnik o preizkusu alkoholiziranosti, pripravili pa smo tudi odredbo o odstranitvi delavca z delovnega mesta.

Glede na razgovore v podjetjih se je izkazalo, da se pri delavcu alkoholiku pojavijo zmanjšana delovna storilnost, povečano število napak v delovnem procesu, večje število nesreč in poškodb na delovnem mestu, povečana je odsotnost z dela (zaradi telesnih in duševnih posledic odvisnosti) in še veliko drugega.

Menimo, da je za podjetje zelo pomembno, da delavce naprej izobražuje in ozavešča glede uživanja alkohola, morebitne izjeme, ki se težko vzdržijo alkoholu med delom, pa takoj izloči iz delovnega procesa ter pravilno sankcionira, saj je le to v poduk preostalim zaposlenim v podjetju.

8 LITERATURA IN VIRI

Boc, B. (2020). *Vpliv posameznikovih lastnosti in nekaterih drugih dejavnikov na njegovo ravnanje v cestnem prometu*. Pridobljeno 26. 5. 2023 z naslova <https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2020/01/Lastnosti-in-zna%C4%8Dilnosti-posameznika.pdf>.

Bilban, M. (2009). Alkoholizem na delovnem mestu. *Delo in varnost 2009*; 4: 10-19. Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-YMNHSRQB/13694eae-0606-444f-8009-90057e76e904/PDF>.

Buc, B. (2020). *Vpliv posameznikovih lastnosti in nekaterih drugih dejavnikov na njegovo ravnanje v cestnem prometu*. Javna agencija RS za varnost prometa.

Detekta, (2017). *Alkotest in alkohol na delovnem mestu*. pridobljeno 26. 5. 2023 z naslova https://www.detekta.si/alkotest_alkohol_na_delovnem_mestu/.

Dräger. (2023). *Dräger Alcotest® 6820*. Pridobljeno 26. 5. 2023 z naslova https://www.draeger.com/en_uk/products/alcotest-6820.

Dular, P. (b. l.) *Varstvo pri delu. Sij: interni bilten skupine SIJ - Slovenska industrija jekla 2008*. Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova <https://www.sij.si/assets/magazine-files/Casopis-SIJ-st4-ZV.pdf>.

Hovnik Keršmanc, M. (2003). *Dejavniki tveganja pri odraslih – alkohol*. V Z. Čebašek-Travnik (Ur.). *Preprečimo odvisnosti od kajenja, alkohola, drog, hranjenja, dela, iger na srečo ...: živimo zdravo!* Ljubljana: »Za srce«, Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.

Juhart Potočnik, N, Židanik, U in Bezenšek, N. (2011). Zakaj pitje špricerjev v službi ni najboljša ideja?. *Metalurg 2011*. Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova https://www.impol.si/app/uploads/2019/10/Metalurg_2011_02.pdf.

Kržan, M. (2006). Farmakologija etanola in njegov vpliv na zmožnost za delo. *Delo in varnost*, 51, 3, str. 16–18. Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-I0OU3O88>.

Močnik Bončina, U. (2005). *Diagnostika škodljive rabe in odvisnosti od alkohola v ambulantni medicini dela, prometa in športa*. V: Milič, J, Pišljari, M. (ur.). *Diagnostiranje odvisnosti od alkohola na različnih nivojih zdravstva*. Psihiatrična bolnišnica Idrija.

- Može, A. (2015). *Odvisnost od alkohola: Razvoj in zdravljenje*. Idrija: Bogataj.
- NIJZ. (2001). *Škodljive posledice čezmejnega pitja alkohola na telo*. Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/nijz_plakat_alko_a_2017_tisk.pdf).
- Pelhan, B. (2005). *Ocenjevanje delazmožnosti odvisnih od alkohola*. V: Pišljari, M, Milič, J. (ur.). *Diagnosticiranje odvisnosti od alkohola na različnih nivojih zdravstva*. Psihiatrična bolnišnica Idrija.
- Pravilnik o izvajanju kontrole alkoholiziranosti, drog ali drugih prepovedanih substanc na delovnem mestu. (2014). Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova <https://promocijazdravja.ozs.si/datoteke/ozs/projekti/promocija-zdravja/Vzorec%20Pravilnik%20o%20izvajanju%20kontrole%20alkoholiziranosti,%20Odrog%20in%20drugih%20substanc%20na%20delovnem%20mestu.pdf>.
- Pravilnik o prepovedi in ugotavljanju alkoholiziranosti in omamljenosti te o prepovedi kajenja. (2013). Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova <https://fd.si/wp-content/uploads/2019/01/Pravilnik-o-alkoholiziranosti-22.8.13.pdf>.
- Prijatelj, A. (1992). *Pijem, torej sem?* Novo mesto: Dolenjska založba.
- Ramovš, J. (1988). *Socialni delavec in alkoholizem*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Razboršek, V. in Krištof, M. (2005). *Kaj vem o alkoholizmu in drugih boleznih zasvojenosti*. Ljubljana: Škofijska Karitas.
- Rugelj, J. (2000). *Pot samouresničevanja; zdravljenje in urejanje zasvojenecv in drugih ljudi v stiski: priročnik za zdravo in ustvarjalno življenje*. Ljubljana: Slovensko društvo terapevtov za alkoholizem, druge odvisnosti in pomoč ljudem v stiski.
- Sanders, P, Myers, S. (1999). *Alkohol? Ne, hvala*. Ljubljana: DZS.
- SOPA. (b. l.). *Tvegano in škodljivo pitje alkohola*. Pridobljeno 24. 5. 2023 z naslova <https://www.sopa.si/dejstva-o-alkoholu/vzorci-pitja-alkohola/nov-about-subpage-subpage-3/>.
- Ziherl, S. *Kako se upremo alkoholu: priročnik za izkušene in začetnike*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1989.

PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik

1. V katero starostno kategorijo spadate?

- Do 15 let
- 16–30 let
- 31–45 let
- 46–60 let
- 61–75 let
- 76 let ali več

2. Spol:

- moški
- ženski

3. Kakšna je vaša najvišja dosežena izobrazba?

- nedokončana osnovna šola
- osnovna šola
- poklicna šola
- štiriletna srednja šola
- višja šola
- visokošolski strokovni študij
- visoka šola
- univerzitetni študij
- magisterij
- doktorat
- specializacija

4. Kako bi opisali vaš sedanji status? Ali ste:

- dijak, študent
- samozaposleni, kmet
- zaposleni
- aktiven – drugo (npr. kmet, gospodinja)
- brezposelni
- upokojenec
- neaktiven – drugo

5. Kako ste oz. ste bili zadovoljni s svojim delovnim mestom?

- zadovoljen/-a
- zelo zadovoljen/-a
- nezadovoljen/-a
- zelo nezadovoljen/-a

6. Ali ste bili kdaj na delovnem mestu pod vplivom alkohola (možnih je več odgovorov)?

- nikoli
- občasno
- pogosto

7. Če ste na delovnem mestu uživali alkohol, kdaj ste to začeli (možnih več odgovorov)?

- zjutraj na tešče
- med malico
- med delovnim časom
- Drugo:

8. Katere alkoholne pijače ste uživali v delovnem času (možnih več odgovorov)?

- vino
- pivo
- žganje
- drugo:

9. Kako ste prišli do alkohola na delovnem mestu (možnih je več odgovorov)?

- alkohol sem si prinašal/-a od doma
- alkohol so mi ponujali sodelavci
- alkohol sem si kupil/-a med malico
- alkohol je bil oz. je dostopen na delovnem mestu

10. Kako ste svoje delo opravljali pod vplivom alkohola (možnih je več odgovorov)?

- brez napak z dosego plana
- z manjšimi nepravilnostmi
- z večjimi nepravilnostmi
- svoje delo sem opravil/a boljše pod vplivom alkohola, kot trezen/a
- drugo:

11. Kako pogosto ste zaostajali z dela zaradi prevelike količine zaužitega alkohola (možnih je več odgovorov)?

- nikoli
- občasno
- pogosto
- drugo:

12. Ali ste se že kdaj poškodovali zaradi neprevidnosti, povzročene zaradi alkoholizma?

da

ne

13. Ali ste se zaradi alkoholiziranosti kdaj ogrožali ali poškodovali sodelavca ali sodelavko?

da

ne

14. Ali ste kdaj zaradi alkoholizma izkoristili bolniški dopust?

da

ne

15. Ali ste bili kdaj disciplinsko sankcionirani na delovnem mestu zaradi uživanja alkohola?

da

ne

15.1 Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, označite, kako ste bili sankcionirani (možnih je več odgovorov):

opomin

denarna kazen zaradi povzročene škode

odvzem bonitet

redna odpoved pogodbe o zaposlitvi

izredna odpoved pogodbe o zaposlitvi

drugo:

16. Ali ste se na delovnem mestu že kdaj srečali s kakršnokoli vrsto testiranja alkoholiziranosti?

da

ne

16.1 Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, napišite kakšna je bila oblika testiranja:

17. Na delovnem mestu so bili pogosto prisotni (možnih je več odgovorov):

- stres in napetost
- verbalno in neverbalno nasilje s strani sodelavcev in nadrejenih
- konflikti s sodelavci in nadrejenimi
- negativno vzdušje zaradi nezainteresiranosti za delo
- na delovnem mestu nisem imel/a težav
- drugo:

18. Ali ste se na delovnem mestu kdaj vedli površno, nezanesljivo in prepirljivo (možnih je več odgovorov)?

- nikoli
- pogosto
- občasno
- drugo:

Hvala za vaše sodelovanje.